

EGY AZ ISTEN

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 26. (86.) ÉVF. • 3. SZÁM • 2016. MÁRCIUS • ÁRA: 2,50 LEJ

Fotó: Czire Alpár

Húsvéti fény

• Húsvét az élet és halál misztériumát faggatja. Lezárt sír és elhengerített kő. Benned és bennem. Az élni akaró Élet megannyi győzelme a feladás, a reménytelenség, a sötétség fölött. Pocsolyás télből mocsanó hóvirág igazsága. Emberkéz bántotta természet sebeinek tavaszi begyógyulása. Közösségeink tehetetlenségét oszlató diadalmas reménység újabb hajnalhasadása.

Az örökélet mindent átszövő valósága.

A kereszten egykor életét adta a világosság Istenének legigazabb fia. Hitéért, a szeretetlenséget szétfeszítő, szívet nyitó fényért. Naiv volt a hatalom, amely azt hitte, hogy szikla alá temetheti. A mag belehalja tápláló értékeit a csírába. Katonákkal nem őrizhető, ami szívekben tovább akar élni. Benned és bennem. Egyházunkban, közösségeinkben.

Engedjük feltámadni szívünkben az Életet, hogy cselekvő tagjainvá váljunk a krisztusnak.

Legyen áldott húsvétunk!

A tartalomból:

Húsvéti dráma

1

Vissza az evangéliumok forrásvidékéhez

6

Restaurált falképek Székelyderzsen

11

De én és az én népem a tartós békét építjük!

14

Érdemes...

16

Jónak lenni jó

17

„Mit keresitek a holtak között az élőt?” (Lk 24,5)

Restaurált falképek Székelyderzsen

A székelyderzsi freskók felújításáról szóló cikkünk a 11. oldalon olvasható.

1. A Szent László-legenda képsora az északi falon. 2. A párviadal. 3. Donatori felirat. 4. Retusálás részlete. 5–6. Jelenetek a déli falon: négy szent püspök; Szent Mihály és Saul megtérése

Húsvéti dráma

RÁCZ NORBERT

• Húshagyó keddel a keresztény ember belép a húsvét előtti nagyböjt idejébe. A magyar nyelv egyedi, pragmatikus megközelítésében már-már megmosolyogtató e „húsközpontúság”: húshagyás, majd húsvetés mint az ünnep jelképe. A kalendárium az evangéliumi történetvezetés irányvonalának dogmatikai értelmezését képezi le a böjt–ünnep kettősséggel. E mostani húsvéti számban tegyük mi is ezt! Kövessük a bibliai vonalat, illetve annak értelmezését, hadd jussunk el zarándokként húsvét ünnepéhez, pontosabban nemcsak a hús magunkhoz vevéséhez, hanem az ünnep oltárához!

Az evangélium nemcsak az egyedi történeteivel, hanem a bemutatott cselekménnyel is tanítani kíván. Már a legkorábbi időkben felmerült annak az igénye, hogy a közkézen forgó, Jézussal kapcsolatos történeteket egységes keretbe foglalják, nem föltétlenül a történelmi hitelesség céljával, hanem inkább azért, hogy az eképp kibontakozó történet fő mondanivalója is előderengjen. Sőt a könyvek egymáshoz való viszonya is okító szándékkal alakult úgy, ahogy olvashatjuk. E történeti szál a legtisztábban a Lukács nevű szerzőnél érzékelhető, aki nemcsak Jézus tetteiről és szavairól számol be, hanem továbbvezeti olvasóit a pünkösdi élmény utáni egyházmegalakulás felé. Lukácsnál látható a „stafétaátadás” ténye, ahol a történeti Jézus szerepét és helyét a Szentlélekkel megkeresztelt egyház veszi át. De ne szaladjunk ennyire előre, lássuk az eseményeket!

Kibontakozó dráma

A húsvéti ünnepkör kétségtelenül az evangéliumi világ csúcsa. A szerkesztés folyamán az evangélisták szeme előtt nagy valószínűség szerint ez a fő cél lebegett. Maga az út Názáretből Jeruzsálembe, Galileából Júdeába mind a húsvéti kört készíti elő. A történet fontosságára való tekintettel általában ezek a részek igen kidolgozottak olyannyira, hogy a későbbi egyházi hagyomány sikeresen alakította liturgiai időszakká mind a böjtöt, mind a húsvét körüli eseménysort. A történet megértése szempontjából a legjobb megközelítési mód, ha egy drámaként olvassuk a szentírásbeli eseményeket, s ebből a perspektívából próbáljuk először megközelíteni a kibontakozó ünnepet. Ha ebből a drámai szemszögből indulunk ki, elmondhatjuk, hogy a szerkesztő/evangélista szempontjából Jézus tanításainak és tetteinek, valamint útjának a bemutatása hol csodás fogantatásától, hol nyilvános tevékenységének kezdetétől a jeruzsálemi bevonulásig,

mind csak előjáték. Megismerteti a tanítót, igazságainak mélységét, erejét, véleményét, működési módját, azért, hogy értsük, igen fontos személlyel van dolgunk, akinek a fő célja egy igazság megélése, egy bimbo, amely virággá húsvét által nemesedik. Az így bemutatott Mester a drámai események első felvonásában Jeruzsálem kapujában áll. Körülötte tanítványai csoportja, akikről sejtjük, hogy különböző dolgokat várnak el a Tanítótól, aki elhívta őket hétköznapi életükből. Egyesek bizonyára a politikai változást, Isten Országának a tényleges társadalmi megvalósulását várták, azaz azt, hogy Jézus megvalósítja azt, ami nem sikerült sokaknak előtte: kiűzi a rómaiakat, és a zsidóságot a magasba emeli. Mások vallásos változást vártak tőle. Ez bizonyos, elsősorban Márk evangéliuma hangsúlyozza ezt aényt. Jézus valódi célját legközvetlenebb tanítványai sem ismerték. Egy feszültséggel teli pillanatról van tehát szó: a Mester hozsának közepette lépi át a világ központját jelző város kapuját. Még nem tudni, hogy merre tartunk, nem ismerjük az események folyását, de látjuk, hogy innen nincs visszaút, a játék elkezdődött, életbe vágó dolgok történnek a képzeletbeli deszkákon. A bevonulás után hasonló, már-már euforikus hangnemben folytatódnak az események. Az első megálló a Templom. Ez nem akármilyen hely, hanem Isten és a világ legközvetlenebb találkozásának origója. A jeruzsálemi templom Szentek Szentjénél nincs magasztosabb, fontosabb helyszín a világon a zsidóság számára. Nem csoda, hogy pont ott folytatódnak az események. A Mester ostort ragad, s megtisztítja ezt a helyszínt. A helyzet fokozódik! Nemcsak bevonul a városba, hanem példátlan bátorsággal, kíméletlen elhivatottsággal „tisztítja” meg az Úr hajlékát. Még mindig nem ismert a pontos cél, a tanítás veleje rejtve van tanítvány és néző előtt, de nem lehet meghátrálni, az események sodornak.

Az első képek vehemens, nehéz felütései után csendesebb pillanatok kezdődnek, amikor a tettlegesség helyét átveszi az eszmék ütköztetése: Jézus tanít, vitázik, beszél. Közben pedig, s ez a dráma szempontjából kulcsfontosságú, színre lép az ármány. A tanítás mellett egyre hangosabb a suttogás a „gonosz” részéről: „El kell hallgattatni, veszélyes!” Az intrika beleszövi magát a történetbe, a felszabadult, nagy érzéseket megengedő pillanatok boldog eufóriájába belekeveredik egy mélyebb, kétségesebb feszültség. Ahogy telnek a percek, a feszültség egyre nő. Az ármánykodók egyre hangosabban duruzsolnak, észlelhetővé válik az ellenségesség, tapasztalhatóvá a veszély, villannak a tanítványi tekintetek, nem lehet immár tudni, hogy

ki a barát és ki az ellenség. „Ideje lenne lépni, tenni valamit!” – hallhatjuk a belső monológot. Bármilyen is az Isten Ország, jó lenne, ha minél hamarabb történe valami, mert kezd veszélyessé ferdülni az otlét. A Mester viszont továbbra sem lép, mintha biztos tudása lenne az elkövetkező eseményekről, mintha érezné, hogy minek kell bekövetkeznie, ő az egyedüli nyugodt személy. Sőt a halmozódó feszültség ellenére a hagyományos, ünnepi vacsorát akarja elfogyasztani a tanítványokkal. Asztal terül, rajta szertartásosan elhelyezett falatokkal, körülötte emberek, a Mester kenyeret tör, körbeadja, bort tölt, körbeadja, beszél mindenkihez „Ezt tegyétek az én emlékezetemre.” De az ármány fekete árnyéka ide is bekúszik, az áruló a legbelső körből származik, a leglelkesebbek közösségéből, s Jézus tudja ezt. Tágul a pupilla, libabőrös lesz a kar, mert féltjük a Tanítót, s látjuk, hogy a farkasok nagyon közel vannak már az akolhoz. Ilyen állapotban nehéz tisztán és higgadtan gondolkodni, inkább menekülni kellene, futni vissza Názáretbe, újrakezdeni mindent, vagy a pusztába, a sivatagba, a sziklák közé, a hús barlangokba, ám a Mester még ekkor is nyugodt, s mint az anya hangjának andalítása, kiegyensúlyozott kedélye átragad a tanítványokra is: ő imádkozni megy, a többiek, kérése ellenére elaluszhatnak, a néző, ki mindkét részt látja, bosszankodik: hogyan lehetséges!? Az alvó tanítványok színe mellett sötét kontrasztban látható Jézus, ki a történetünk folyamán először veszt el nyugalmát. Verejtékezik, reszket, fohászodik, lehet, könnyezik is: „Vedd el tőlem ezt a poharat!” Viaskodás az ösztön és a küldetés betöltő szellem között. A néző számára pedig egyértelművé válik: nem a virágvasárnapi bevonulás, nem az ármánykodás, egyedül a küldetés a fontos. A többi mind mellékes és nagyon emberi esemény. A Mester viszont hű küldetéséhez, a végső: „A Te akaratom legyen meg, nem az enyém!” Megbékélt és kibékült a rá váró eseményekkel, egyben megbékített minket is, hogy ne féljünk, bár még nem egyértelmű, hogy mi fog történni, ő tudja merre tart, számára tiszta a cél. Az első tudatlan feszültség, a pusztai emberi dolgok pergése egyértelműen lehull, s marad a küldetését betöltő ember kibontakozó drámája. A néző megérti, hogy nincs visszaút, hogy elvégeztetett, mint a görög tragédiákban, be kell teljesedjen az, ami az események bizonyos módon való alakulásából következett.

Az elfogatás már pusztai formalitás, várható fejlemény, a kihallgatás rendjén a gonosz kimutatja foga fehérjét, fröcsögve vádaskodik, vagdalkozik, mert bár koholtak a vádak, véget kell vetni ez ember életének.

A mélypont a kereszthalál. Az ember magára maradványával: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?” - szalad ki az elgyötört torokból a végső kiáltás, és a színpad sötétbe borul. Vérszag, keserűség, mély, nyomasztó csend hosszú, nagyon hosszú percekig keresztül. Talán vége! Talán ennyi volt, s

ideje hazamenni, megemészteni ezt a gonoszról és igazságtalanságról szóló történetet, amely nyers kegyetlenséggel metszi el egy csodálatos ember életét.

De nem! Mintha valami mégis derengene a nagy csend után. Imbolygó árnyak mennek a sír felé, egyre tisztábban kivethető női alakok bontakoznak ki. Talán mégis folytatódik? Igen! Mint a kibontakozó hajnal válik egyre láthatóbbá az örömteli, elfogadhatatlan válasz: a Mester él! A halál legyőzött, az igazságot és életet nem bírja elzárni a sír. Íme az örömmüzenet, a dicsőséges húsvéti evangélium: nem lehet megölni azt, ami életről szól, ami igaz, ami szent.

Az ünnep megélése

A fentebb vázolt események drámai kibontakozását hivatott újrajátszani minden egyes húsvéti ünnepkör, amelyben a böjt jelenti a felkészülést, majd a virágvasárnaptól húsvétig vezető út jelzi az események kibontakozását. Mint Danténál, Vergiliusként kalauzul szegődik mellénk az evangélista, hogy vezessen mélységbe és magasságba. Csak figyelni kell, amint a többletmondanivalóval érkező, súlyos, édes napok kibontakoznak, s az ember végigjárhat ezen az úton. E megélés nélkül sem a böjt, sem az ünnep kiteljesedni nem tud, csak biceg, cammog mellettünk, morog valamit, hogy oda kellene figyelni, s nem mellékfoglalkozásokkal bibelődni, de a bimbóból virág nem lesz. Csak a passió megélése által, az eseményekkel való süllyedés és emelkedés sziklás talaján jutunk el a virradathoz. Ebben a megközelítésben nem nagyon számítanak azok a kérdések, hogy mindez tényleg megtörtént-e, vagy pontosan így történt-e. Nem számít a testi feltámadás felfoghatatlansága sem, csupán és kizárólag a jelképes cselekmények egymásutánisága juttat el a lényeghez. Ne gondoljuk, hogy az ókori emberek mind buták voltak, akik könnyen bedőltek a lehetetlennek tűnő események hallatán. Akkor is éltek szkeptikusok, mint ma, de a leírt események nem a tényleg megtörtént, a nem is lehetséges szintjén zajlanak, hanem más regiszterben kívánnak megszólítani minket. A mítoszok nyelve ez, amelyben jelképes, szimbolikus, látszólagos események mondanak valami örökkévaló igazságot. A mi esetünkben azt, hogy nem lehet elpusztítani az életet, mert az kihajt, kisarjad, átragyogja fényével a sírt is, az élet élni akar, és az élet igazság. Ez az a misztérium, ami szemeink előtt kibontakozik minden húsvét alkalmával, ami örömmüzenet, amibe bele lehet kapaszkodni, s ami hitforrás az ember számára.

Idei húsvétunk előtt, a rajtvonalnál állva, engedjük, hogy a történet vigyen, vezessen, kalauzoljon a boldog és dicsőséges ünnephez, hogy végül úgy jöjünk ki ünnep első napján a templomból, hogy tudjuk, velünk az Úr!

LÉLEKNYITÓ

Fénytörésben

ANDORKÓ
JÚLIA
ESZTER

Az új esztendővel új rovatot indítottunk útjára, amelyben egyházközségeink vallástanárait szólaltatjuk meg. Ők azok, akik a család, a lelkész mellett nevelik, tanítják gyermekeinket unitárius értékeinkre.

Az Unitárius Egyház alkalmazottja vagyok kettős minőségben: az Unitárius Közlöny szerkesztőjeként, illetve vallástanárként. Harmadik esztendeje tanítok vallást. Nem végeztem vallástanár-képzőt, így különösen megtisztelő az a bizalom, amellyel a kolozsvári belvárosi egyházközség lelkésze, Rácz Norbert 2014-ben megkeresett, hogy helyettesíteném a gyermeknevelési szabadságát megkezdő kolléganőt, Moldován Anna-Máriát.

A 2013–2014-es tanévben úgy alakult, hogy nulladikosoktól végzős mesterhallgatókig minden korosztállyal kapcsolatba kerülhettem tanárként, nevelőként. Odafigyelést, teljes ráhangolódást, rugalmasságot igényeltek a váltások: egyik órán az irodalomelméleti irányzatokról értekeztünk az eljövendő magyartanárokkal, a másikon már nulladikosok ültek körém, kúsztak az ölembe meseolvasás közben. Láttam, miként nő, fejlődik, alakul, változik az embergyermek. Megcsodálhattam a teremtett világra való eszmélés szakaszait: a rácsodálkozást, a kíváncsiságot, a tanulás nyitottságát, a lendület kopását, a torkig levést, a bezárkózást, az elkeseredést, a csendes feléledést, az értelem új csatáira induló elszántságot, az örömet, a gazdagodást, a kudarcokon való felülemelkedést az adott életkor fénytörésében. S mindezt magamban is. Az van kint, ami bent.

Lelekészcsaládból származom, így a neveltetésem biztosította háttérrel és a kollégáktól kapott segítséggel úgy éreztem, vallástanárként is beléphetek – nem az

osztályba, hanem abba a kis körbe, amit az adott iskola néhány unitárius diákja alkotott. A tanári munka egyik sajátossága, hogy nem csak tanít a tanár, hanem rengeteget tanul is: magáról, a diákokról, az emberi természetről, sa-

együtt visszakanyarodunk az óra témájához.

Édesapám szeretetiskolás növendékei – és én is – a felekezethez való viszonyulás alapját jegyezték meg e mondatban: A másét tiszteljük, de a miénket nem

És látta Isten, hogy minden, amit alkotott, igen jó. Így lett este, és lett reggel: hatodik nap. (1Móz 1,31)

ját tárgyáról, az értés és a megértés, majd az alkalmazás folyamatairól, szövegekről, azok hatásáról, a kapcsolatok egyszerű és megismételhetetlen voltáról.

Többek közt azt tanultam meg, hogy ugyan sokszor könnyebb lenne, de teljes mértékben lehetetlen, s tán felesleges is szétválasztani a szerepeink darabolta énünket. Ahogyan – teszem azt – Dávid Ferenc kapcsán beszélgettünk a reformáció okairól, emberi-lelki nagyságról, az anyanyelv csiszolásáról, az emberi értelem korlátairól, hitről, úgy nem tudom, s nem is kell mindig elhallgattanom vallásórán magamban a magyartanárt, a székely gyökerekkel rendelkezőt, de tán még azt a részem sem, amely az illóolajokban, akár a Bibliában is oly sokszor emlegetett tömjénben, mirhában Isten teremtett világának csodáltságát fedezi fel.

Így természetesen megszólal a rendelkezésünkre álló 50 percben a diákban is a testvér, a zenész, az útkereső, a gyászoló, az eminens tanuló és így tovább, az épp aktuális szerep. Sok-sok arcunk van. És egy kis arányérzékkel mindnek helyet tudunk adni, s, még időben,

hagyjuk. Amikor az órán szóba kerül a világban létező rossz, az isteni gondviselés, a szabad akarat, a személyes felelősség kérdése, John Stuart Mill nyomán azt szoktam mondani: ott végződik az én szabadságom, ahol a másé kezdődik. Ha ezt nem felejtenénk el, többször megláthatnánk, hogy minden, amit Isten alkotott, jó...

Hiszem, hogy másodlagos, milyen szakmában dolgozunk – sokkal fontosabb, hogy abban, amit éppen teszünk, meglássuk a teremtés csodáját. (Így, húsvét táján tán könnyebb is feléleszteni magunkban a világ örök, változó szépségére való ráhangolódást.) Isten alkotásának végtelen hatalmasságát, gyönyörűségét, a megragadására induló elme legfényesebb próbálkozását is felülmúló, meghaladó nagyszerűségét. És hiszem, hogy ha csak egy pillanatra is sikerült a rám bízott zsenge lélek figyelmét erre a kimondhatatlan csodára irányítanom, ha megszületik benne végessége érzete ellenére a Végtelenbe vetett bizalom legkisebb szikrája, azzal gazdagabb lett a világ. Azzal a teremtésben gyönyörködő Isten bennünk élő képéhez juthatunk közelebb.

Én, az ünnep

TÓFALVI TAMÁS

• A lassan tavaszba ébredő természetnek szinte hallom minden szusszanását, s a széltől ringó fákban mintha ő maga is nagyokat nyújtózkodna e hosszú álom után. Se ilyen, se olyan nem volt e tél, de ő mégis hűségesen átaludta. Most, hogy hasára süt a nap, mint nekem szokott, ha kislányom éjszaka nem hagy aludni, testéből új élet fakad. Lehajtott fejjel, rendezett összevisszaságban hóvirág bontja szirmai, s tán még ő maga sem tudja, hogy puszta létével új tavaszt, új reménységet hozott.

Mert ilyen e szűkre szabott nagyszabású lét, melyet néha az ember fogásra akaszt, hogy csak távolról s csak fél szemmel sandítson felé, máskor oly büszkén hordja, mint egykor székely családban férfi a kalapot.

A tavaszi napsütésben mondókákat suttog a szél, s az Istenben bízó, téiben meggyötört lélek áhítozva hallgatja a templomi harangokat. Minden kondulás egy foszlányossá szakadt zsoldár, mint háború végét hirdető ágyúsörtűz, melyet cserepes ajkak formáltak forró imádsággá, hogy legyen reménysége e térbe s időbe zárt embernek.

Isten adta családi kert

Fa és virág, őszi, halvány szirmok és a tavasz pompázó virágai, hatalmas törzsek és friss hajtások, csodálatos kert, amiben a múlt a jelennel és a jövővel ölelkezik. Hatalmas fa védi a kis virágot: ez a család.

A **nagymama** az őszirózsa, amelynek pasztellszínű szirmai az egykor tündöklő színekre emlékeztetnek, de már mosolyogva megbékélnek abban a tudatban, hogy új, más, friss virágok foglalták el helyüket.

A **nagyapa** a ráncos törzsű, hatalmas fa, amely egykor csillogó,

Ünnepre hív – éneklük ágon ülő s mégis ágról szakadt didergő veretek –, s úgy bontogatják szárnyukat, mint ahogyan rügy szüli nyögve az életzöld levelet.

Ünnepre hív – suttogja fülemben templomi ajtó halk nyikorgása –, s hangját, míg elhal, visszhangozza bennem a lélek. Falak közé szorult csendben most a szem is az istenit kutatja, s keresve, néha meg-megtalálva boldog megnyugvással mosolyog a fagyból felengedett emberi hangulat. Mint agyagból szobrot, úgy formálja két kezével halandó az imát, hogy dolga végeztével Isten s ő maga is művében gyönyörködhesen. Arcán látom, néha nehezen találja meg a szavakat, melyek vonást adnának az életlen életnek, s mégsem kesereg... mert ő nem szavakban, de tettekben él és tettekben imádkozik.

Ma a házak közé lopózott be a találkozás öröme, s kalapját emelve köszönés helyett csak annyit mond: ne aggódj, az ünnep mindenkit hazához. Közélről és távolról, kicsit és nagyot, tékozló fiakat, s kiket egykoron könnyes szemmel engedtek aggódó szülők ismeret-

zöld leveleket hajtott, de ma már csendesen megremeg a legkisebb szélben is – mert telet érez a tavaszban is, de azért szelíden készül az elkorhadásra.

Az **anya** a teltszirmú rózsza vagy tulipán, amely érzi, hogy neki kell színt, fényt és életet varázsolni a kertbe, hogy neki kell meglopni a nap melegét, amit kisugározzon magából, neki kell szépségbe, boldogságba öltöztetnie az egész kertet, mely kietlen volna nélküle, mint a kopár szikla.

Az **apa** a kemény törzsű tölgy, dús lombokkal, fényes levelekkel, árnyékot adó, de a nap sugarát is átengedő védelem a viharban,

len holnapokba. Ma minden út az otthonba vezet, s bebocsátást nyer, ki bocsánatért, s az is, ki köszönetért zörgetett. Húsvétkor, ha vétetem is egykoron hús s vér szerettem, szülöm s gyermekem ellen, érzem, megbocsáttatik – ki lenne oly balga, hogy az öröklét örökkévalóságát holmi haragtartásra felsérelje?!

Áhítatos csönddel üli meg az ünnep az emberi lelket, s szájában még oly íze van az imának, mintha csak most harapta volna el az utolsó szavakat.

Az emberi mivolt szakadozott köntösén díszes zseb az ünnep, melyben nem csak megpihen a munkában megfáradt kéz, de gyakran féltve őrzött múltját húzza onnan elő. Csak úgy komótosan, meg-megállva, s eltűnődve azon, hogy valójában a most is olyan, mint az egykoron, s a közénk éléldött sok-sok évtized csupán egy újabb porszem az örökké tartó isteni alkotásban. Azt is tudni véli, hogy mulandó, de mit számít e kesernyés gondolat, ha egykoron életnek lehetét lehelték orrába, s ezt a föld sem veheti el tőle, melyben majd megpihen...

amely meghajlik talán, de el nem törlik.

A **gyermek** a fiatal hajtás, aminek egyetlen kötelessége, hogy gyökeret verjen és méltó legyen apjához: a tölgyhöz. Vagy rózsahajtás, amely egykor olyan színes virágként fog nyílni, mint édesanyja.

A nagymama a boldog múlt visszajáró illata, a nagyapa a boldog múlt megfakult, ráncos törzse. Az anya a jelen kinyílt virága, az apa a védelmező lombkorona. A gyermek a jövő, az ígéret, a holnap, a cél.

Mindezek együtt az Isten adta család boldogságos kertje.

GÁLFALVI GÁBOR

Húsvéti történet

Volt egyszer egy udvarias gesztusokba öltöztetett ökumenikus vacsora, ahol a felekezetek képviselői közti beszélgetés egyszer csak váratlanul mély fordulatot vett. A húsvét lényegére terelődött a szó.

„Hisszük, hogy Jézus Krisztus sebekkel a testén kelt sírjából. Feltámadt, valóban feltámad” – mondta a görögkeleti (ortodox). „Mi is” – mondta a katolikus. „Mi is” – mondta a református. „Mi is”, mondta az evangélikus. Az unitárius pedig hallgatott.

„Hisszük, húsvét valódi értelme az, hogy Krisztus meghalt a kereszten a mi bűneinkért, hogy vére által megváltson bennünket” – mondta a református. „Mi is” – mondta a görögkeleti. „Mi is” – mondta a katolikus. „Mi is”, mondta az evangélikus. Az unitárius pedig hallgatott.

„Hisszük, hogy az előbbieket mellett húsvét lényegéhez tartozik az, hogy akik hiszik Krisztus áldozatát és feltámadását, a keresztség szentségében megtisztulnak az eredendő bűntől, és megbékélve Isten haragjától részesülnek az örök üdvösségben.” „Mi is” – mondta a görögkeleti. „Mi is”, mondta a református. „Mi is” – mondta az evangélikus. Az unitárius pedig hallgatott.

„Hisszük, hogy a húsvéti ünnepkör külsőségei mögött a valódi spirituális tartalomra kell jobban odafigyelni. A nagypénteki önátadás véglegesen rámutat, hogy Krisztusban Isten maga jött el az emberek közé, és feltámadása által minden ember feltámadása előtt nyílt meg az út.” – mondta az evangélikus. „Mi is” – mondta a görögkeleti. „Mi is” – mondta a református. „Mi is” – mondta a katolikus. Az unitárius pedig hallgatott.

Mint várható volt, a jelenlevők felvont szemöldökkel fordultak az unitárius felé: „Bocsáss meg, de nem tudjuk, mire vélni rejtélyes hallgatásodat. Ti is ünnepe-

litek húsvétot, tehát mi a húsvét lényege a ti hitetek szerint?”

„Drága barátaim, négy dolgot mondatok, annyit mondok én is.” – kezdte mondandóját az unitárius. Húsvét lényege számunkra annak a tudatosítása és ünneplése, hogy az élet örök. Ennek ismeretére a názáreti Mester vezetett el minket, aki tanításával és életével megismertette azt a mennyei Atyát, akinek a lényege a szeretet, melyből az örökélet is fakad.

Húsvétkor arra a Jézusra tekintünk, akit erőszakmentességről, társadalmi határokat átlépő feltétlen szeretetről szóló és azt megélt liberális tanítása miatt megpróbált az akkori hatalom megsemmisíteni, de a szeretetet nem lehet elpusztítani, sem fegyverrel, sem kereszttel, sem sírral.

Húsvét számunkra nem arról szól, hogy milyen csoda történt egy halott testtel, hanem arról, hogy milyen csoda történik a mi életünkkel a szeretet által bennünk feltámadó krisztusi által. Hogyan tud kiteljesedni az emberben levő eredendő jó.

És húsvét lényege annak a felismerése is, hogy a keresztény húsvét egy nagyobb történet sajátos ábrázolása. A nagyobb történet pedig, amelyet minden valaha létező kultúra ünneplést és ünneplés az, hogy az Élet megújuló ciklikussága mögött Isten áll. Mindennek Ő rendelte ki az idejét, és minden tavasszal Ő teremti újjá a világot abból, ami halottnak látszott. Húsvét lényegéhez tartozónak hisszük tehát a minden élőben – fákban, a szélben zizező fűszálban, a természet harmóniájában – jelen levő szentség felismerését és ünneplését is.

„Mi is” – szóltak reménnyel a gyászolók. „Mi is” – szóltak az előítéletekkel sújtottak. „Mi is” – szóltak, akik ráleltek magukban Isten arcára. „Mi is” – zúgták az erdők, énekeltek a madarak. – A többiek pedig hallgattak.

(James Ford nyomán, C. Sz.)

Az Unitárius Közlöny anekdotapályázata

A humor is Isten ajándéka, és mivel egyházunk bőségesen részesült ebből az ajándékból, kötelességünk átmenteni a közösségi emlékezet számára egyházi mindennapjaink humoros pillanatait.

Ezért az Unitárius Közlöny szerkesztősége pályázatot hirdet, amelyre legalább három (3), az egyházi élethez kapcsolódó anekdotával lehet jelentkezni. A pályázat helyezettjeinek anekdotáit honorárium ellenében közöljük lapunkban.

Beküldési határidő: 2016. március 30.

I. helyezett: ingyenes előfizetés a 2017. évre, az anekdoták közzélése

II. helyezett: az anekdoták közzélése

III. helyezett: az anekdoták közzélése

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár

dr. Ferenczi Enikő

0740-063767

Marosvásárhely

Pavelka Attila

0746-234917

Sepsiszentgyörgy

Buzogány Csoma Csilla

0742-512574

Székelyudvarhely

Katona Dénes

0266-213100

Vissza az evangéliumok forrásvidékéhez

Interjú Gromon András (Pilisvörösvár, 1951) „tiszteletbeli unitáriussal”, akit 20 évi lelkipásztori működés után 1996-ban a hivatalos tanítástól eltérő nézetei miatt felfüggesztettek a papságból, ill. kiközösítettek a római katolikus egyházból. Azóta részben fordítóként, részben mentális segítőként dolgozik. Különböző kiadók gondozásában kéttucatnyi könyvfordítása, nagyszámú tanulmánya és írása jelent meg, illetve most áll kiadás előtt az ötödik vallási-teológiai tárgyú saját könyve. Az unitárius lelkészek által gyakran olvasott szerzővel dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, teológiai tanár beszélget. (A teljes változat az Unitárius Közlöny Facebook-oldalán olvasható.)

• András, egy hozzád közel álló ismerős hogyan mutatna be?

Beállítottságától függően azt mondaná, hogy „egy kirúgott pap” vagy „egy pap, aki kilépett”.

• Te is ezt mondanád el magadról?

Nem. Nem akarnám a következményt elsődlegesnek tartani.

• Van olyan idézet, amely mintha a saját lényegedet fogalmazná meg?

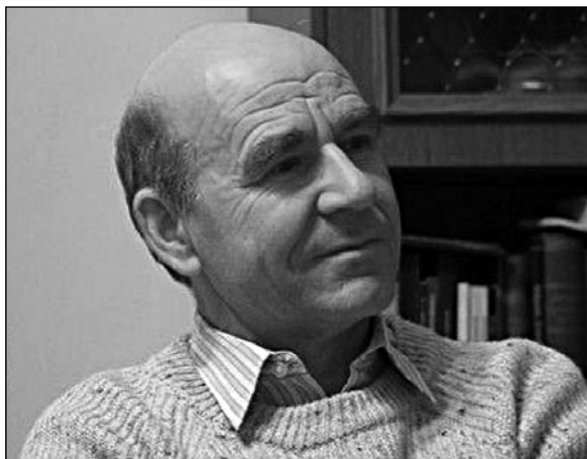
Az utóbbi időben jellemzőnek érzem ezeket a sorokat, kíváncsi vagyok, hogy felismered-e: „Semmi más ne vezéreljen bennünket, mint szüntelen készen állni a változásra, ha jobbat és igazabbat foghat fel elménk. Ne tévovázzunk odahagygni, amit igazságnak véltünk eddig, ha az igazabbról győzetünk meg elménk és lelkiismeretünk által.”

• Ez Husz János, az új könyved egyik mottójaként olvastam... Így van!

• Azt hiszem, hogy értem, mire utalsz vele. Állítsuk hát meg egy kicsit az időt: 1991. húsvét reggele, Budapest, Széphalmi Egyházközség. Mit látsz?

A nagyhét szerdájánál kell kezdenem, amikor elkezdtem készülni a húsvéti prédikációra. Ez 15. papi évem volt, és annyiszor prédikáltam már Jézus feltámadásáról. Akkor még úgy hittem a feltámadást, amiként azt az egyházam vallja. Azon gondolkodtam, hogy mit prédikáljak erről. A könyvespolcomon belebotlottam Karl Herbst A

valódi Jézus könyvébe, és fennakadtam egy mondatán: „Jézus nem halt meg, hanem magához tért.” Először azt hittem, nem értem jól a német szöveget. Rögtön nem győzött meg, de rettenetesen elbizonytalanított. Úgy éreztem, ezek után nem lehet kiállni azt prédikálni, hogy Jézus feltámadt. Így inkább általánosságban az ünnepről, ünneplésről prédikáltam. Ezek után

egy évig szakirodalmat olvastam a témáról.

1992 húsvétján még mindig nem akartam alakulóban lévő új nézeteimről beszélni, helytelen lett volna „elrontani az ünnepet”, de az ünnepet követő hat vasárnapon keresztül a Herbst-könyv vonatkozó fejezetét ismertettem a prédikációimban.

• A hosszas meghurcoltatás eredménye végül is a felfüggesztés és kiközösítés lett 1996-ban. Mennyire volt gyakori, hogy plébánost közösiítsenek ki?

Tanításbeli okból, úgy sejtem, évszázadokra visszamenően nincs rá példa. Persze nősiülés és egyéb fegyelmi okokból akad, de az nem kiközösítés, csak felfüggesztés.

• Vermes Géza „gondviselésszerű véletleneknek” nevezte élete fontosabb fordulatait. Te inkább a „sorsszerű véletlen” kifejezést használsz. Említenél néhányat?

Nagyon sok van. Mondom a legfontosabbakat. Piaristák. 14 éves koromban a pesti piarista gimnáziumba kerültem. A pilisvörösvári kántor ajánlotta a szüleimnek, hogy oda írássanak be. Ha nincs ez

a kántor, és nincsen jó kapcsolatban a szüleimmel, akkor ki tudja, hogyan alakul az életem. A piaristáknál két dolog volt meghatározó számomra. Az egyik a fegyelem és a nagyon kemény munka, a maximális szellemi teljesítményre törekvés. A másik a magyartanáromnak a dolgozatírásra vonatkozó alapelve: „Minden mondat a címről szól, sajtgyártás nincs!” Vagyis lyukakat ne írogassunk. Kegyetlenül áthúzta a

mellébeszéléseket, akár a teljes szöveget is. Ezzel megtanított a lényeglátásra. Amit azóta írtam, azt ennek a mondatnak köszönhetem. Ez tényleg sorsfordító volt.

Aztán a pályaválasztás, a papság. 16 éves koromig nem tudtam, mi akarok lenni, de jámbor katolikusnak neveltek, így 12-13 éves koromtól imádkoztam azért, hogy Isten mutassa meg, mi legyenek. (Az imádkozás gyakorlatilag azt jelentette, hogy jó katolikusként elmondtam a Miatyánkot meg az Üdvöz légy, Máriát.) Aztán ahogy 16 évesen egyszer mentem az úton, hirtelen „belém csapott”, hogy pap kell legyenek. Pedig akkor egyáltalán nem is gondolkodtam ezen. Valahogy azonnal tudtam, hogy ez a válasz az imáimra.

● **A Bulányi Györggyel való találkozás is ilyen sorsszerű véletlen?**

Mindenképpen. Bulányi atyához kispap társaim vittek el egy alkalommal. Így kerültem egy számomra meghatározó körbe, a BOKOR Közösségbe. Bulányi atyától került hozzám a Herbst-könyv, persze, ő nem tudta, hogy több más kötetrel együtt mit adott nekem. Ez a könyv nemcsak a kiközösítés miatt volt sorsfordító, hanem az evangéliumról alkotott nézeteim szempontjából is.

Aztán az első könyvem. Széphalmon történt, hogy egy idősebb hölgy felvetette, miért nem adom ki a prédikációimat. Sosem gondoltam erre, és még jó ideig nem is foglalkoztatott. Csak miután kitétek. Így született meg a *Ki dobja az első követ?* kötetem. Ha a hölgy nem veti fel, lehet, hogy soha nem írtam volna meg. A kommentár-írás ugyanígy kezdődött el. Egy fiatal házásoknak szóló körben, ahol a Szentírásról beszélgettünk, mondta az egyik anyuka, hogy tudom-e, micsoda felelősség az, ha valaki ilyeneket tud, mint én, és nem írja le? Ebből a mondatból született a három evangélium-kommentár.

● **A kommentárjaid sajátos formában íródtak: a lap tetején pár evangéliumi sor, alatta végig lábjegyzetek. Ez nagy alázatot sugall.**

A szakirodalomból ismert, klasszikus értelemben vett kommentárt nem tudnék írni, erre alkalmatlan vagyok. Az én kommentárjaim nem szintetizáló jellegűek, mint a klasszikus kommentárok, hanem részletkérdésekhez szólok hozzá a lábjegyzetekben.

● **Aztán a Jézusról szóló írásaidban továbbgondoltad a kommentárokat. Ott azért már szintetizálóbb vagy.**

Nem nevezném kifejezett továbbgondolásnak – inkább összegzésnek –, noha olykor valóban úgy

éreztem, már többet tudok egy-egy témában, mint a kommentárok írása idején. Például ilyen az, hogy Máté rendszeresen megtorpedozza Jézus példázatait, átfordítja azok üzenetét.

● **Van egy eredeti feltevése: Jézus nyitott kérdéssel fejezi be a példázatait. Nyilván ez nem követhető végig az evangéliumokban, részint talán szöveggyománnyozási okokból, de figyelemre méltó felvetés.**

Ez abból ered, hogy találtam 4-5 olyan helyet, ahol lehántva a toldalékokat kiderül, hogy vannak ilyen példázatok. Ha a tétel igaz, akkor ez is segíthet a torzulások javításában.

● **Milyen helyzetekben érzed úgy, hogy spirituális élmények közelében jársz?**

Inkább a szellemi felismerések embere vagyok. Ha voltak is kifejezetten spirituális élményeim, azok is mindig valamilyen intellektuális felismeréshez kapcsolódtak. Kettőt elmondanék. Az egyik, amikor Bulányi atyától megtanultam, hogy a páli megváltástan nonszensz (ti. hogy véráldozatával Jézus kiengeztelte az Atyát). Ez olyan döbbenetes, nagy élmény volt, hogy sorsfordítóvá vált az életemben. Ez 1974 körül lehetett.

● **Innen nézve a '96-os eseményeknek azért volt szellemi előzményük...**

Igen. Már korábban, magamtól eljutottam oda, hogy nem fogadtam el a Szentháromság-tant és Jézus isten voltát. Az utolsó mozzanat volt csak, hogy elutasítottam Jézus feltámadását. És ez volt a másik nagy élmény: amikor Herbst hatására megváltam Jézus feltámadásának klasszikus értelmezésétől.

● **Van olyan, amiben nem értesz egyet Herbst felfogásával?**

Igen; ő Jézus erőszakmentességét nem gondolja olyan komolyan, mint én.

● **Nagyon sok közösségi munkát végzel, már felfüggesztéssel előtt, és azóta is folyamatosan közösségekben tevékenykedsz. Mi motivál?**

A Bokor Közösségben tanultam, hogy a kisközösségi formában lehet a legjobban továbbadni az evangéliumot. Negyven év tapasztalattal a hátam mögött ezt ma is így gondolom. Lélektanilag ez a legalkalmasabb forma az evangélium továbbadására. Persze, vannak nagy közösségi alkalmak is, a Bokor Közösségben is. E nélkül egy szokványos plébános életét éltem volna, amibe hamar belefáradtam volna. De a Bokor Közösség mindig adott munkát, feladatot és spirituális élményeket is.

● **Azt mondtad, a kiscsoportban lehet a legjobban továbbadni az evangéliumot. Furcsa dolgot kérdezek: miért érdekel ez téged? Már nem vagy pap.**

Hát ez tényleg jó... Nézd, ez első sorban Bulányi atya hatása. Amikor elolvastam fő művét (*Keressétek az Isten Országát!*), annyira megragadott, hogy csak ezt akartam csinálni. Jézus tanítását és életpéldáját tartom az emberi élet megoldásának. Ha ezt követnénk, akkor élnénk úgy, ahogyan az méltó az emberhez. Akkor válnánk emberré.

● **Vezetsz-e naplót?**

Nem. Korábban írogattam elmélkedéseket, de ez inkább meditációs valami volt, nem naplót.

● **A HVG 1996-ban felvetette, hogy álláspontoddal az unitáriusokhoz kerüdtél közel, de nem akartál átlépni. Mégis számos felületen van érintkezésed az unitarizmussal azóta is.**

Ismerek néhány lelkészt, párszor meg is hívtak előadni. Valaki egyszer rávett, hogy menjek el a könyvhétre dedikálni. Ott egyszer csak megszólított egy úriember, és valami ilyet mondott: „Végre találkozom a *Ki dobja az első követ?* szerző-

jével! Évek óta ebből prédikálok!” Kászoni-Kövendi József volt. Aztán meghívott, hogy havonta tartsak biblikus témájú előadásokat. Ezen több lelkész is részt vett.

• **Tudnál néhány észrevételt megfogalmazni az unitárius közösségről?**

Nincs annyi rálátásom, hogy erre feljogosítson. Élményem a találkozásokon keresztül valamivel több. Ha mégis meg kéne fogalmaznom egy érzést, azt mondanám, hogy eszméi, eltérő teológiája ellenére az Unitárius Egyház is olyan népegyház, mint a többi.

• **Mire szánsz szívesen időt?**

Utólag úgy látom, hogy életemben az volt a legfontosabb dolog, hogy megírtam a három evangélium-kommentárt. Hogy objektíve mit ér, az más kérdés. Jézus tanítását szeretném elemezni, megérteni, továbbadni, elsősorban írásban. Egyik öcsém, aki elolvasta a könyveimet, azt mondta, hogy ha befejeztem a kommentárírást, már csak az lesz a dolgom, hogy érthetően írjam meg az egészet. A tanulmányokkal ez is a céloom.

• **Mire sajnálsz leginkább az időt?**

Mindenre, ami a biológiai élethez tartozik. Evés, karbantartás, egyebek. Sajnos kevés időt szánok testedzésre is.

• **Szellemi rugalmasságod fejelmezett életvitellel társul...**

Bulányi atya szokta mondani magáról, hogy „féltékeny vagyok az időmre”. Állandóan igyekszem tenni valamit. Sajnos nem tudok kikapcsolódni, alig van pihenés az életemben. Az írás, a közösségek, az ügyes-bajos elintézni valók töltenek ki minden percet.

• **Kéttucatnyi könyvfordításod jelent meg, köztük Harnack Adolf Dogmatörténete. Milyen szempontok szerint választod ki a fordítandó könyvet?**

Ha én választhatom meg, hogy mit fordítok, akkor természetesen elsősorban az evangélium minél tisztább megközelítése érdekel, ilyenek: Karl Herbst: *A valódi Jézus*, Sárdy Péter: *Jézus kincse emberek kezében*, Anton Mayer: *A cenzúrázott Jézus* (kivonatos), Hanna Wolff: *Jézus, a férfi* (kivonatos), Hanna Wolff: *Az egyetlen Jézus*, Erich Fromm: *A szeretés művészete* (igen, ez az eredeti cím, nem pedig „A szeretet művészete”; még az előtt fordítottam le, hogy magyarul kiadták volna). A legtöbb könyvfordításom azonban megbízásra, pénzkereseti célból készült.

• **Ezek mellett pedig az Érted vagyok című lap főszerkesztője is vagy. A maga nemében páratlan lap. Mondanál erről pár dolgot?**

Ez a lap rámszakadt, mert az alapítója másfél év után elment tanulmányútra. Így '92 óta én csinálom. Eleinte a BOKOR „családi és közösségi lapja” volt, színes tartalommal. Aztán átalakult „a jézusi tájékozódás folyóiratává”. Teológia, spiritualitás, közösségi élet, a harmadik világ, a környezetvédelem, az erőszakmentesség – ezek adják a főbb rovatokat. Az anyagot nagyjából én gyűjtöm össze, külföldi újságokból és a Bokor-tagok írásaiából. Korábban sok jó tollú szerzőnk volt, de többségük sajnos már meghalt.

Az évek folyamán nagyon sok levelet váltottunk, többnyire evangéliumi szövegek kapcsán. A múltkor élesebb kritikát fogalmaztam meg, azóta is kicsit bánom. Azt mondtam többek között, hogy az a fajta eredeti-

ségorientált vizsgálódás, amely a munkád irányultságát meghatározza, eléggé anakronisztikus, inkább a korábbi századforduló táján dívott. Gondolkoztál még ezen?

Igen, gyakran eszembe jut, és ami az „anakronizmust” illeti, szó szerint véve egyetértek. Tisztában vagyok azzal, hogy az eredeti Jézus-szövegekhez sosem fogunk eljutni. Mégis azt mondom, hogy az általam alkalmazott módszer a legcélravezetőbb; lehet, hogy már kiment a divatból, de hiszem, hogy örök érvényű.

• **Az új könyvedben 33 tanulmány lesz. Melyiket emelnéd ki mint legfontosabbat?**

A legjelentősebbnek *Az apokaliptikától megszabadított Jézus* címűt tartom. És a *Jézus valláskritikája* is lényeges. A *szabad Jézus* címűben pedig az erőszakmentes Jézust és a tanításaiban megjelenő erőszakos képeket vetem össze.

• **Nagyon sajátos helyzet állt elő: ezzel a kutatói módszerrel jelenleg te vagy klasszikus értelemben a „legunitáriusabb” Biblia-kutató, miközben formálisan nem vagy unitárius. Erre erősít rá az is, hogy a megjelenés előtt álló könyved mottói közt ott van Kierkegaard frapárs megállapítása, amely unitárius jelmondatként is szolgálhatna: „Kétféle keresztény van: az egyik, aki követi Jézust, és a másik – az olcsóbb kiadás –, aki csodálja őt.”**

Számomra a mottók a lényeget fejezik ki, örvendek, és megtisztel, hogy munkám iránt érdeklődik az unitárius közösség.

Néhány online forráshely:

Kommentárok:

http://www.bokor-portal.hu/gromon_evangeliumok.php

Ki dobja az első követ?:

<http://www.bokorportal.hu/konyvek.php>

Tanulmányok: <http://www.bokor-portal.hu/tanulmanyok.php>

„Érted vagyok”: www.ertedvagyok.hu

Helyzetképek és jövőképek

• Az ember körülnéz, és megállapításokat tesz. A körülnézés vonatkozik a kinti körülményekre és a lélekben lejátszódó folyamatokra. Hogyan élünk, kikkel élünk egy környezetben, milyen hitbeli és erkölcsi normákra építjük életünket? Olyan kérdések ezek, melyekre ha válaszolunk, valóságos helyzetképet kapunk magunkról. A valóság fölött azonban mindig ott lebeg a vágyott, az áhított kép is. Tudom, hogy milyen szeretnék lenni, tudom, hogy másként is élhetnék, jobban. De vajon szabad-e ábrándokat kergetni, vagy minden vágyunknak, álmunknak határt kell szabjon a realitás talaja?

Három lelkész vall lelkészi szolgálatáról.

Moldován Szeredai Noémi Csekefalván, Rugonfalván és Kedében végez lelkészi szolgálatot. Benedek Jakab Segesváron szolgál. Szász-Cserey Katalin Martonosban és Kőröspatakon szolgál. Különböző gyülekezetek, különböző élethelyzetek. Különböző valóságok és különböző jövőképek. Azonban mindhármuk élete és szolgálata mindnyájunk hitének tápláló forrása lehet.

Moldován Szeredai Noémi így éli meg lelkészi szolgálatát:

Sokan beszélnek a demográfiai mutatókról, s abból kiindulva festik a jövőképet. Megváltoztatni nem lehet a demográfiai adatokat, abból a felhívásból sem lehet tervezni, hogy több gyerek kellene szülessen.

Szerintem a meglévőből kell tervezni. Azokkal kell együtt álmodni és megvalósítani a jövőképet, akik most itt vannak a gyülekezetben. Ez az első és legfontosabb megállapításom. Egy gyülekezet papíron létező létszáma nem takarja a valós, élő egyházközség képét. Régen, a kommunizmus előtt sem volt vallásos, hívő mindenki, de a társadalmi norma, a szokás megkövetelte az egyháztagságot, istentiszteletek látogatását. Mára ez sokban változott, leginkább nyugaton, ahol teljesen leépültek a protestáns egyházakban a gyülekezetek, és mindenki szabadon választja meg, hogy akar-e tartozni valamilyen felekezethez és gyülekezethez vagy sem.

Lelkészként számomra az a kérdés, hogy a körülöttem élőknek szükségük van-e az egyházra, a vallásos közösségre. Fontos kérdés az is, hogy a hívek a lelkész társai-e ebben az „új” gyülekezet formálásban.

Az én jövőképem szerint egyházunk sok-sok élő közösség és gyülekezet összessége, de ezekben a közösségekben nem a lelkész az egyedüli szereplő (még lehet, hogy nem is főszereplő), hanem sok-sok aktív gyülekezeti tag.

Annak érdekében, hogy jól működő és fejlődő közösség legyen a gyülekezet, ahhoz több dolog kell. A lelkész személyisége kell találjon a gyülekezetével, mert csak akkor tudnak együttműködni és egymásra hangolódni.

A lelkész hiteles ember kell legyen, aki ott él a hívek között, megérti gondjait, bajaikat, és elfogadják őt a közösségben. A lelkész tudjon álmodni, és álmára, jövőképeére rezonáljon a közösség. A lelkész képes kell legyen arra, hogy magával tudja ragadni a gyülekezetet.

Tudatos unitárius egyházfenntartókra, gyülekezeti tagokra van szükség. Olyanokra, akik tudatosan unitáriusok, és szükségét érzik annak, hogy megéljék hitüket, hogy tegyenek a közösségért, és részesei legyenek a gyülekezeti eseményeknek.

Én a lelkészségem és a hívek templomlátogatása között nem látok sok összefüggést.

Anyae gyházközségemben, ahol szolgálom, mindig alacsony volt a templomlátogatás, vasárnapokon és ünnepeken is. A leányegyházközségben mindig legalább annyian vagy többen járnak a templomba. A harmadik szolgálati helyemen, ahova általában elszármazottak járnak a templomba, templomlátogatás mindig jó. Ez így volt szolgálatom kezdetén, 18 évvel ezelőtt, és most is így van. Eszembe jutott idős, már nyugdíjas lelkésztársam szava, aki azt mondta: „Minket még kiszolgál az egyház, titeket, már nem biztos.” Viszont a lányomnak szívesen ajánlom a lelkészi pályát. Ez azt mutatja, hogy derűlátó vagyok. Egyik gyülekezetemben megvalósulni látszik az élő közösség, az az ideális unitárius közösség, mely aktív, összefog, nagy dolgokat képes álmodni, közös munkával, összefogással alkotni is tud. A lelkész munkatársai a hívek, jönnek, mondják, tesznek, szerveznek, a lelkésznek katalizátor és irányító szerepe van, de nem egymaga viszi a hátán az egyházközséget és a megvalósításokat. E gyülekezet nagyobb részét képezik az elszármazottak, akik legtöbbször már nem is ott születtek, más unitárius közösségek tagjai, de elhatározásból, tudatosan, lakóhelyük szerinti egyházközségük mellett választották, hogy tagjai, építői legyenek a keddi unitárius gyülekezetnek.

Benedek Jakab gondolatai lelkészi szolgálatát és az egyházi jövőképét illetően:

Ahhoz, hogy a jövőbe bele lehessen pillantani, akaratlanul is a múlt és a jelen állapot vizsgálatával kell kezdenünk. Az első és második világháborút felölelő időszak a háborúk borzalmaival, a meneküléssel és a lélekszám-fogyással voltak terhesek.

Az 1960–1990 közötti időszakra rányomta bélyegét a kollektívizálás, az egyházi vonatkozású bebörtönzések és az ezekből származó lelkeszhiány. Az 1990-es évektől napjainkig terjedő időszak két ellentétes életérzést produkált: az eufóriát, majd a közömbösségbe zuhanást.

A jelenlegi társadalmi állapot egyáltalán nem kedvez az egyház új lendületet vevésének.

A fiatalok kivándorolnak, az idősebbek bébiszitterkednek, a családok széthullnak, ha hosszabb ideig tartó a külföldön való munkavállalás. Az utóbbi állapot teljesen kihat a közeljövő egyházképére. Egy-egy gyülekezetre végképp.

Sokszor annyira nincsenek emberek a gyülekezetekben, hogy még gondnokot sem lehet kapni.

A hagyományos gyülekezetépítő tevékenységek nem működnek. Tapasztalataim szerint ma a kirándulás az egyik menő közösségépítő tevékenység. Nyilván ahol van nőszövetség, ifjúsági egyesület, rendszeressé tett egyházközségi ünneplés, esetleg kalács, ott még van remény arra, hogy jó közösséggé kovácsolódjanak az emberek.

A lelkeszi szolgálat minősége befolyásolja a gyülekezet életét. A lelkesznek tudnia kell, hogy mi történik a gyülekezetében. A lelkesz kell vigyázzon környezetének tisztaságára, időben kell elvégezze szolgálatait. Legfontosabb, hogy összhang legyen a gyülekezetben a lelkesz és az egyháztagok közt.

En derűlátóan azt mondom, hogy a jelenlegi állapot a legjobb, mert lehet, hogy rosszabb is lehetne. A rövid

távú jövőképem derűlátó, a hosszú távú az elnéptelenedés miatt egészen lehangoló.

A jövőképhez nagymértékben hozzátartozik a mindenkori egyetemes egyházi vezetőség hozzáállása a közös ügghöz, az őszintesége, az elmondott szavak és a megélt cselekedetek összhangja. Itt van még korrigálni való.

Szász-Cserey Katalin így beszél lelkeszi szolgálatáról:

13 éve vagyok a firtosmartonosi gyülekezet lelkesznője, és 6 éve kőrispataki beszolgáló lelkesz. Két teljesen különböző gyülekezetben szolgállok. A firtosmartonosi gyülekezet a megmaradásért tesz nagy erőfeszítéseket, a születéshiány és az elhalálozások miatt, de a gyülekezetben sok olyan személy él, akik ápolják az egyházuk iránti ragaszkodásukat. Ezek azok az emberek, akikre mindig lehet számítani bárki legyen a gyülekezet lelkesze, és ezekkel az emberekkel „hegyeket lehet megmozgatni”, álmodni, tervezni és megvalósítani lehet.

A kőrispataki gyülekezet egy gyarapodó gyülekezet – 2014-ben 9 gyereket kereszteltem, és 3 temetésem volt. A gyülekezet 80%-a roma. Az év nagy részében külföldön tartózkodnak, de ragaszkodnak egyházukhoz. A lelkeszi tevékenységem sok esetben abban merül ki, hogy pénzt szerzek az épületek feljavítására, de itt nem lehet álmodni, tervezgetni, mert nincs, akivel megvalósítani. Időnként túl passzívak az emberek az egyházuk iránt. Az egyházi jövőképem a fentiek tükrében mégis pozitív, mert a nehéz helyzetekben sokszor megtapasztaltam, hogy nem vagyok egyedül, magam mellett tudom a jó Isten segítségét és néhány segítő embert is, akik erőt, visszajelzést és bátorságot adnak nekem hivatásom végzésében.

(Összeállította Székely Kinga Réka)

III. farsangi szeretetvendégség a baróti unitáriusoknál

A két éve újjáalakult Baróti Unitárius Nőszövetség 2016. január 31-én harmadik alkalommal hívta farsangi mulatságba a baróti unitárius egyházközség híveit és szimpatizánsait. A hangulatos rendezvényre a baróti Party Pub vendéglő emeleti termében került sor.

A résztvevőket Demeter Mária, a nőszövetség elnöke, illetve Kiss Alpár, a gyülekezet lelkesze köszöntötte, majd Maczkos Szende, Bandi Júlia Johanna, Nagy Ildikó és Sugár Krisztina erdőfülei diáklányok *Egybélielkül* címmel nagyszerű humoros jelenetet adtak elő. Ezt követően bemutakoztak a jelmezek, majd tombolasorsolás, kézműves tevékenység és táncos mulatság következett.

Ezúton is köszönjük egyházközségünk híveinek a támogató részvételt, és reméljük, hisszük, hogy az elkövetkezőkben számos további rendezvény, együttlét

szervezésével hozzájárulhatunk kis közösségünk és egyetemes unitárius egyházunk építéséhez.

DEMETER ZOLTÁN

Restaurált falképek Székelyderzsen

FURU ÁRPÁD

• 2015 nyarán kezdődött és hamarosan befejeződik a székelyderzsi templom falképeinek restaurálása. Az erődtemplomban már 2011-től helyreállítási munkálatokat végeznek. A bukaresti művelődési tárca által finanszírozott beavatkozás elsőként a templomot körülvevő várfalat, bástyákat és a tornyot érintette. Sajnálatosan a felállványozott templom szerkezeti és építészeti munkálatai a minisztériumi finanszírozás szövevényes rendszere miatt több éve szünetelnek. Mindezzel párhuzamosan az egyházközség a Civitas Alapítvánnyal partnerségben tavaly sikeresen megnyert a Norvég alapnál (EEA Grants) egy pályázatot. A projekt célja az UNESCO világörökségi listáján szereplő erődtemplomok, és ezen belül természetesen Székelyderzs látogatottságának növelése, a derzsi székely közösség értékeinek ápolása és bemutatása és nem titkoltan, mint legfontosabb célkitűzés, a híres középkori falképek restaurálása.

A székelyderzsi templom egyik legértékesebb és legféltettebb építészeti és művészeti kincse a későközépkori falkép. (*Dávid László: A középkori Udvarhelyszék művészeti emlékei. Kriterion Kiadó, Bukarest. 1981. 267–278.*) Leglátványosabb eleme az északi fal felső sávjában – a Magyar Királyság területén a középkor második felében széles körben elterjedt és csak a magyar egyházművészetre jellemző – Szent László-legenda. A talán legismertebb középkori magyar ikonográfiai ábrázolást, mely a keresztény lovagi eszményeket, a pogányság elleni harcot és a gyámolatlanok védelmét hirdette, a XIV. század eleje és a XV. század vége között, általában 3–6 jelenetben, leginkább a templom nyugati és északi belső falaira festették.

A török hódoltság területén álló, esetleg falképeket is tartalmazó középkori templomok nagy számban elpusztultak, ezért a legtöbb Szent László-ábrázolás a Felvidéken és Erdélyben maradt fenn. Jelenleg több mint 48 Szent László-legendát ábrázoló falkép ismert, ezek egy része az elmúlt évszázadban megsemmisült, de számuk újabb feltárások eredményeként várhatóan gyarapodni fog. Erdélyben legismertebbek a Székelyderzsen. Homoródkarácsonyfalván, Sepsikilyénben, Kökösen, Gelencén, Bibarcfalván, Bögözben és Székelydáján látható műalkotások.

A székelyderzsi falképet a kutatók a déli oldal freskóin látható felirat évszáma alapján 1419-re keltezik. (*Lángi József – Mihály Ferenc: Erdélyi falképek és festett faberendezések I., Állami Műemlékhelyreállítási és restaurálási központ, Budapest. 2002. 106–107.*) A felirat tanúskodik a megrendelő nevééről is: Pál mester, Ungi István fia. Egyes kutatók korábban Pálban a freskók festőjét látták, a mai szemlélet szerint sokkal hihe-

több, hogy a név a megrendelőre, azaz a donátorra vonatkozik, akiről egyéb történeti források is hírt adnak. (*Benkő Elek: A középkori Székelyföld I. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Régészeti Intézet, Budapest. 2012. 204–205.*)

A legenda képsorának művészi megformálása, kifejezőkészsége kiemelkedő, nem véletlen, hogy az ismert Szent László-ciklusok közül a székelyderzsi a legismertebb, legtöbbször idézett és leginkább értékelt. Az első jelenetet némiképp takarja a karzat. A nyugati sarok közelében a *Kivonulás* jelenetében pártázatos várfal mögött tornyokkal ékesített katedrális láthatunk. A kapubástyán áll Nagyvárad püspöke, aki megáldja a csatába induló Lászlót. A második kép a *Csatajelenet*, László lendületesen magasba emeli véres alabárdját, mögötte a magyar sereg páncélos, sisakos katonái lovagolnak. A kép karzat által takart alsó felében néhány ló holtteste tűnik fel, a karzat előtt pedig látjuk a kun vitéz és katonáinak töredékes ábrázolását. A karzattól jobbra látható az *Üldözés* jelenete: Szent László fehér lovon, páncélba öltözve, lándzsát tartva vágat a kun után, glóriás fején korona. Aranyszínű, hosszú hajjal, bajusszal, szakállal ábrázolták. Arca felé három nyílvesző süvít. A kun vitéz csak deréktől lefele látszik, vörös színű lován ülve, hátrafordulva nyilaz, miközben az elrabolt lány egyik kezével a ló kantárát rántja, másikkal az íjat fogja, egyrészt hogy megakadályozza a pontos célzást, másrészt, hogy a király kérésére levethesse lováról elrablóját. A *Párviadal* jelenete teljes épségében látható, Szent László a kun torkát szorongatja, a kun a király törzsét markolja, szájából László arca felé lángnyelveket fúj. Mindeközben a lány az alabárdal elhasítja a kun horgasínát, amiből vér fröccsen ki. A *Lefejezés* jelenetben László a hajánál fogva hátrahúzza a sebesült kunt, miközben a lány a bárdal a feje fele sújt. A ciklus utolsó jelenete a *Pihenés*: a lány fejét a pihenő király fejére hajtja, a háttérben a lándzsába felszúrva látszik a kun levágott süveges feje.

A Szent László-freskó ábrázolásmódja természetesen a keletkezési kor, azaz a XV. század elejének divatjáról, fegyverviseletéről, harcmódorról árulkodik. A király viseletében részletesen megfigyelhetjük az 1400-as évek szokásos lovagi fegyverzetét, páncélzatát. Tanulságos a kunok ruha- és fegyverviselete is, az íjak és tegezék viselésének módja, a hátrafele nyilazás technikája pedig sokban emlékeztet a honfoglaláskori magyar harcmódorra. László Gyula felhívja figyelmünket a páncélzat, sarkantyú, lószerszámok, a nyergek és tegezék pontos ábrázolására, szerinte a művész közvetlenül ismerhette mind a nyugati, mind

a keleti nyereg- és tegez-, illetve íjtípusokat, ezek működési elveit, és nem csupán másodlagos ábrázolásokból tájékozódhatott (László Gyula: *A Szent László-legenda középkori falképei, Tájak–Korok–Múzeumok Egyesület, Budapest, 1993. 93–100.*) Tanulmányozhatjuk a lányok ruha- és hajviseletét, a ruhák díszítésmódját is. A jelenetek elválasztás nélkül folyamatosan következnek egymás után, mögöttük egységes, mértani virágalkazattal díszített kék háttér látható, ami a lovagi kor heraldikus kárpitjait idézi, de művészi megfogalmazásában kétségtelenül a kék, esetleg csillagos eget jelképezi.

A Szent László-ciklus folytatásában, keretezett mezőben három szent ábrázolását láthatjuk, az egyikben közülük Remete Szent Antalt vélik felfedezni a kutatók.

Az északi oldalon a karzat alatt, részben lefedve, a tízezer vértanú halálának töredéke látható, egy vártoronyból egy szakállas, süveges férfi összekötözött kezű, félmeztelen embereket lök ki, akik szétágazó, kihagyott karokra zuhannak.

A déli falat három jelenet díszíti, a bejárati ajtó mellett Saul megtérése, e mellett a lelkeket ítélő Szent Mihály, majd a diadalív felől négy szent püspök ábrázolását látjuk.

A Saul megtérését ábrázoló kép több szempontból érdekes, és többféleképpen értelmezhető információt tartalmaz. A kép háttere azonos a Szent László-legenda kék mezejével, de azonosságot fedezhetünk fel a szereplők archerendezésében és viseletében is. A jelenet a kora középkori görög ikonográfiában megszokott ábrázoláshoz hasonlóan azt a pillanatot ragadja meg, amikor a damaszkuszi úton Saul, a későbbi Pál, fényt lát, hangot hall, lováról leesik és látomásában Jézus jelenik meg neki. Ennek hatására megtér, és a keresztény egyház apostolává válik. A falképen Saul lováról éppen előre bukik, mialatt a kíséretében álló

egyik lovag a ruhájától fogva próbálja visszatartani. A kép felső felében a Szentírást tartó glóriás Jézus néz le, lefelé nyújtott kezéből vízcsepp (vagy Jánó Mihály szerint ostya) formájú áldás száll Saul fejére. (Jánó Mihály: *Ungi Pál mester imája a székelyderzsi templomban. In Fogalom&kép II., szerk.: Egyed Péter – Gál László, KEK, Kolozsvár 2010.*) Jóllehet az Apostolok cselekedeteiben Saul csak Damaszkuszban találkozik az öt megkeresztelő Ananiással, a falképen, a grafikai tömörség jegyében, az idős próféta áldásra emelt kézzel Saul előtt áll.

A kíséretben levő három lovas közül a középsőnek archerendezése sokban eltér a másik kettő szinte azonos megformálásától. Sisakot visel, szakállas arca nem a mozgalmas, csodás esemény felé fordul, ahogy ez elvárható lenne, hanem a szemlélő felé néz. Ebben a páncélos vitézben vélték felfedezni a freskó kutatói – összefüggésben a fej feletti zászló már idézett szövegével – Ungi Pált mint festőt (Vasile Drăguț) vagy mint donátort (Dávid László, Benkő Elek, és korábbi álláspontját cáfolva Jánó Mihály). Benkő Elek arra is felhívja a figyelmünket, hogy nem véletlen a névazonosság, a Székelyderzsen birtokos nemes, Ungi Pál saját patrónus szentjének megtérési történetét kívánta birtokközpontjának templomában látni.

Kérdéseket vet föl a zászlón olvasható, gótikus betűkkel írott latin szöveg is, melynek magyar fordítása László Gyula szerint a következő: „Ezt a művet festette (vagyis készítette) Pál mester, Ungi István fia az Úr 1419-ik évében. Az írást megírtam, a szép leányt elmémemben tartottam.” A rejtélyes „szép leány” több értelmezésnek is örvendett: volt, aki földi szerelemre, vagy elvesztett kedvesre való utalást vélt felfedezni benne, összekapcsolva a szomszédos Szent Mihály karjain imádkozó vagy a mérleg serpenyőjében ülő lányábrázolással (Jánó Mihály), ezzel szemben Demeter Sándor felhívja figyelmünket arra, hogy a „pulchram puelam” latin kifejezés mód Szűz Mária tiszteletével hozható kapcsolatba.

A déli fal középső jelenete a jelenések könyvében leírt utolsó ítélet egyik eseményét idézi. Központi figurája, az arányaiban megnövelt Szent Mihály arkangyal foglalja el a kép legnagyobb részét. Páncélja azonos az északi falon ábrázolt Szent László fegyverzetével, szőke, hosszú haja a vállára omlik, szakállja, bajusza nincs. Jobb kezében tartott lándzsájával átszúrja a sárkány fejét. Bal kezében mérleget tart, amelynek súlyosabb serpenyőjében egy imádkozó, fiatal lány ül, arca előtt három kis, talán oltári szentséggként is értelmezhető korong. A

másik serpenyőt groteszkül ábrázolt ördögök próbálják lefelé húzni, egyikük még egy malomkővet is akasztott magára, de vállalkozásuk sikertelen. Szent Mihály bal kezén kis méretben ábrázolt imádkozó, áhítatos arcú fiatal lány ül. A kép felületébe feliratokat karcoltak be a XV–XX. század során. A korai feliratok „Hicfuit”, azaz „itt járt” kezdetűek, feltehetően XV–XVI. századi zárandoklatokhoz köthetőek. (*János Mihály: „Hicfuit” Graffitik vagy bekarcolt feliratok a szentek középkori falképein. In Fogalom&kép III., szerk.: Gál László – Egyed Péter, Bolyai Társaság, Kolozsvár 2013*). A legutolsó feliratok, tegyük hozzá, igen sajnálatosan 1887-ben és 1904. december 24-én készültek, néhány egyházi kalligrafikus írással bevéselt nevével tartalmazzák.

A déli fal bal oldali, töredékes jelenetén négy püspök díszes ruhában való ábrázolását látjuk. Nevük a glóriájuk szélén fel volt írva, ma már csak egyikük, a töredékesen látható harmadik püspök, Szent Kilián neve olvasható.

Derzs középkori falképei az évszázadok során többször sérültek. Az 1419-ben készült kifestés a gótikus boltozat megépítésekor csonkult, egyrészt a boltozat gyámköveinek elhelyezésekor visszabontották a falazat közeli felületét, ezzel belevágtak a Szent László-legenda képsorába, megépült a képeket részben takaró karzat, a püspökábrázolásokat pedig egy szoborfülke kialakítása károsította. Ez azt jelentheti, hogy a falképek viszonylag rövid ideig, a XV–XVI. század fordulóján bekövetkezett nagy átépítésig, a hajó későgótikus boltozatának, a karzatnak és az említett szoborfülkének a megépítéséig voltak láthatóak.

Az 1887-ben felfedezett és feltárt freskók állapota napjainkra sokat romlott, kopott, a restaurálásra nagy szükség volt. A 2015-ben elvégzett munkálat során történt meg a karzat alatti és mögötti falképek, a *Tízezer szent mártírsága* és a *Kivonulás és Ütközet* jelenetének, illetve a már korábban is látható falképek szomszédságában levő töredékes részek feltárása. A Pál Péter és Kiss Lóránt restaurátor által végzett munka során megtisztították a falképek felületét, szilárdították, injektálták a hordozó vakolatot, majd igényes munkával retusálták a hiányzó részeket. A restaurálást követően a látogató a középkori falképek eredeti, élénk színvilágához közeli látványban részesül. A hiányzó foltok vékony vonalkázással való kitöltése csak közelről látszik. Ez által jól megkülönböztethető a hiteles eredeti freskó a kiegészítéstől, de az összkép egységes, szemünk távolról nem veszi észre a kiegészítések vonalait, viszont teljes egységében örülhetünk a látványnak. A közeljövőben elvégzésre kerülő munkálatok csupán a falképek környezetét érintik.

Székelyszerzs 2019-ben 600 éves freskóinak helyreállítása egyfelől az egyházközösség és lelkésze, Demeter Sándor, valamint a szakma, azaz a már említett falképrestaurátorok, a helyreállítást koordináló, a világörökségi helyszín gondnokságáért is felelő építész, Tövissi Zsolt, a partnerintézmények, a pályázatírók és nem utolsósorban a támogató (EEAG) közös erőfeszítéseinek gyümölcse. Reméljük, hogy a templom helyreállítása minőségben követni tudja a restaurátorok által magasra helyezett mércét, és nem utolsósorban belátható időn belül megvalósul, hogy az építészeti összkép mielőbb teljes legyen.

Meghalt prof. dr. Ibrahim Abdurrahmani Farajaje' teológiai tanár

A 63 évesen elhunyt Ibrahim Farajaje' a Starr King Lelkészképző Intézet tanára és tanulmányi igazgatója volt. Mesteri oklevelét a New York-i St. Vladimir Szemináriumon szerezte keleti egyházi tanokból, tanult a római Pápai Biblikus Intézetben (1975–76), majd doktorátusát a svájci Bernben teljesítette (1986). A tucatnál több nyelven író és beszélő Farajaje' tanári pályafutását a svájci Lausanne-i Egyetemen közel-keleti vallási tanszéken kezdte (1978–83), majd a washingtoni Howard Teológián folytatta a vallástörténeti és vallásszociológiai tanszéken (1986–96). A Starr King meghívását 1995-ben fogadta el, haláláig a leghosszabb ideig tanító jelenlegi tanára volt az intézetnek. Tanársága mellett a vallásközi dialógus elismert képviselője, széles körű társadalmi aktivista, a szúfi hagyomány nemzetközileg elismert szakértője volt.

„A Starr King számomra a szó legnemesebb értelmében jelentett szellemi kalandot, amit nem csak progresszív teológiai oktatásnak neveznék, hanem forradalmi teológiai oktatásnak. A szív és értelem összekapcsolásának forradalma. (...) Az elsődleges ok, amiért itt vagyok, hogy része lehessen azoknak a vallási vezetőknek a felkészítésében és formálásában, akikre a mai

világnak olyan fájdalmasan nagy szüksége van: radikálisan progresszív, befogadó, komplex gondolkodást képviselő spirituális vezetőkre” – nyilatkozta nemrégiben egy interjúban.

A burundi válság unitárius jelentősége

De én és az én népem a tartós békét építjük!

GYERŐ DÁVID

• Burundi, e kis közép-afrikai állam mai valóságait csak az elmúlt ötven év történéseinek ismeretében lehet megérteni. Ezeket az eseményeket a világ legtöbb táján nem ismerik, mert nem tanítják őket. Unitárius vonatkozásban azért fontos megértenünk, mert megmutatják, hogy az afrikai kontinensen az utóbbi 20 évben meggyökerezett közösségeink milyen nehézségek között élnek, és vallásos hitnek mi mindent kell erősítenie, mennyi mindenben kell erőforrásnak lennie.

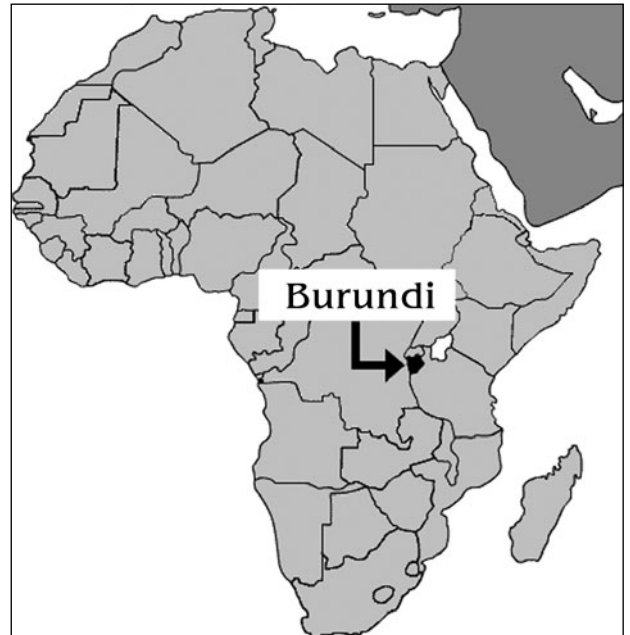
Rövid történeti áttekintés

Burundi afrikai kiskirályság volt a hutu, tuszi és tua törzsek többnyire békés együttélésében, amikor a 19. század végén a német birodalom az országot gyarmatosította. A II. világháború után a németek helyét a belgák az *Oszd meg és uralkodj* elv alapján vették át. A tuszikat afrikai arisztokratáknak tekintették, és előnyökhöz juttatták, ami ellenérzést váltott ki a lakosság többségét kitevő hutukban. Az ország 1962-ben vívta ki függetlenségét. Az állam az alkotmányos monarchia formáját vette fel, azonban a törzsi ellentétek miatt a királyokat is, a kormányfőket is mindegyre meggyilkolták, az országot pedig folyamatos polgárháborúk dúlták fel. Hol az egyik, hol a másik törzs vezető tagjainak kellett külföldre menekülnie, attól függően, hogy épp kinek volt több befolyása. Minden tíz évben sor került egy-egy nagyobb, átrendeződések is hozó államcsínyre.

Az 1990-es évek szelei Afrikában is demokráciát fújtak, és Burundit sem kerülték el. A politikai elit tagjai nyitottságot mutattak a

többi törzsbeliék iránt, így sok menekült a hazatérés mellett döntött. Amikor 1993-ban bevezették a többpártrendszert és általános választásokat tartottak, a törvényhozásba a népesebb hutuk képviselői szereztek többséget. Az új helyzet a tuszik félelmét váltotta ki, akik megtorlásoktól tartva nem engedték át a hadsereg vezetését, sőt a szabályosan megválasztott államelnököt is eltették láb alól, alig három hónap után. A hutuk válasza nem késett, és tömegmészárlásba torkolt: pár nap alatt több, mint ötvenezer tuszi lakost gyilkoltak meg – a szám mai magyar unitárius vonatkozásban több, mint beszédes. Az országon káosz lett úrrá, a hadsereg ellen felfegyverzett lázadó csoportok szerveződtek régióként, a polgári lakosság kiszolgáltatottsága európaiak számára elképzelhetetlen formákat öltött.

1996-ban újabb államcsínnyel viszonylag hozzáértő államelnök ragadta magához a hatalmat, aki nemzetközi segítséggel békülési folyamatot indított el a szemben álló felek között. Négy év után, 2000-ben a hutuk és a tuszik megegyezésre jutottak a jövőt illetően, amelyet aláírásának helyszínéről, egy tanzániai városról Arushának nevezett egyezményben foglaltak össze. A békeokmányt minden jelentős politikai és civil szereplő magáévá tette. A megegyezés kimondta, hogy a hadsereg vezetését a két törzs fele-fele arányban adja, a közigazgatási tisztségeket a

tuszik 40, a hutuk 60 százalékban kapják meg, és a 4 százaléknál több szavazatot kapó politikai pártoknak képviselőlet jár a kormányban. Az Arusha-okmány ma legvitatottabb tétele azt is kimondta, hogy az államelnök legtöbb két megbízatást kaphat, és nem maradhat tisztségben több mint 10 évig.

Kulcs a mai helyzet megértéséhez

Az országot újra a polgárháború borzalmaiba sodró vitát az a kérdés váltotta ki, hogy a 2005-től hatalmon levő Pierre Nkurunziza elnök első megválasztása beleszámít-e az alkotmányos tiltás által rögzített időszakba – akkor ugyanis is őt a parlament választotta meg, és nem közvetlenül az állampolgárok. 2015-ben, a második megbízatás lejártának közeledtével a fő kormányzó párt úgy döntött, hogy képviselőtében Nkurunziza indulhat a választásokon a harmadik megbízatásért is. Az ellenzéki pártok, a civil szervezetek és egyházak másik része viszont úgy

ítélte meg, hogy ez az értelmezés ellentétes az Arusha-megállapodás szellemével – sőt az annak alapján írt Alkotmány betűjével is, amely szintén kimondja a legtöbb két megbízatás korlátját.

A történetesen szintén 2005-ben alakult Burundi Unitárius Egyház vezetőinek és híveinek többsége is azok között volt, akik elleneztek az elnök indulását. „Nincs béke igazság nélkül!” – volt a jelmondatuk. A tiltakozás jóval többről szólt az alkotmányjogi kérdésnél: a tartós béke, a valamelyes gazdasági stabilitás és a társadalmi igazságosság még törékeny valóságát akarták megvédeni. Így történhetett meg, hogy az elnöki indulás ellen fellépők között egyformán voltak mindkét nagy törzshöz tartozók –, és ezzel magyarázható, hogy a tiltakozás fegyveres leverése mindenkit érintett. A hadsereg által 2015 végén meggyilkoltak száma 1000 felettire tehető, a bebörtönzöttek száma 6000, az országból elmenekülőké pedig 220 000 felett van. Legtöbben a szomszédos országokba mentek, Ruandába, Kongóba, Tanzániába és Ugandába.

A választások helyett a hatalmat „nemes” egyszerűséggel magánál tartó Nkurunziza és pártja mindent megtesz annak a látszatnak a keltéséért, hogy tulajdonképpen a tuszi törzsi hatalmi törekvéseivel állnak szemben. A burundi unitáriusok fővárosi gyülekezeteinek lelkésze, a szintén letartóztatott, de szabadulása után elmenekült Fulgence Ndagijimana szerint azonban a helyzet súlyossága elérte az etnikai tisztogatás, a népirtás szintjét. Véleménye az, hogy a másképp gondolkodók egyetlen esélye a túlélésre az országból elmenekülésben van. Ndagijimana gyakran felkeresi a ruandai Mahama városban felállított táborot, ahol 50 000 burundi menekült él elképzelhetetlen körülmények között – újra itt van ez a magyar unitáriusoknak különösen sokatmondó szám.

Mégiscsak a béke a jó megoldás

Bármilyen nehéz is ma erről beszélni, a béke egyetlen fenntartható útja a párbeszéd a szemben álló felek között – vallják a burundi unitárius vezetők. Az unitáriusok Burundiban nem csak most kezdtek el erről szónokolni és ezért dolgozni.

Az első egyházközség megalakulása óta eltelt tíz évben folyama-

Fulgence Ndagijimana unitárius lelkész

tosan azt hangoztatták, hogy a társadalmi problémák igazi megoldását a türelem gyakorlása és a másság elfogadása hozhatja, nem pedig a kirekesztés és az erőszak. „Mert én, és az én népem a tartós békét építjük!” – foglalta össze Ndagijimana egy interjúban? a kitartó munka elvi alapját. Aztán egyik kedvenc éneküket idézte: „És én reményt hozok neked, amikor nincs reményre ok...” Majd sorolta, hogy mégis, mindennek ellenére is mennyi reménykeltő jel mutatkozik ma is: ügyvédek kockáztatják karrierjüket letartóztatottak kiszabadításáért, orvosok és segítők kimennek az utcán megsebesítettek ellátására is, egyháztagok bemennek a börtönbe élelmiszert és friss levegőt vinni.

A burundi unitáriusok többsége a rendszer eljárásai ellen tiltakozók között volt. A helyzet súlyosbodása után az azonosítástól és meghurcoltatástól tartók nagy része elhagyta az országot, és a szomszédos államokban levő menekülttáborokban várja a jobb időket. A fővárosi unitáriusok kisebb része otthon maradt, ők ma is naponta használják a templomot, amely most elsősorban az imádság és a szeretetszolgálat háza. Imádságra és segítségre pedig folyamatosan szükség van – az ellenzékiek erőszakos felkutatása és az ellenállás kegyetlen megtorlása ugyanis nem lankad. Sőt az Amnesty International emberjogi szervezet januári jelentése szerint tömegsírok meglete gyanítható! Az Afrikai Unió biztonsági tanácsa ezért külső csapatok beküldését fontolgatja a polgári lakosság védelmére, az ENSZ főtitkára februárban burundi látogatásra készül – a reményt így sok szándék élteti.

A reménység táplálásához emellett az is hozzájárul, hogy a burundi unitáriusok érzik, amit a magyar unitáriusok is éreztek meghurcoltatásuk és megaláztatásuk nehéz helyzeteiben: hogy nincsenek magukra hagyva. A világ számos országából próbálnak segíteni – unitáriusok az unitáriusokon, emberek az embereken. Leveleket írnak, és aláírásokat gyűjtenek politikai nyomásgyakorlásért, imádkoznak és istentiszteleteket tartanak lelki erőért, pénzt és adományokat gyűjtenek segélyezés céljából... Az Unitáriusok és Univerzalisták Nemzetközi Tanácsa (ICUU) is általános gyűjtést szervezett tagegyházaik sorában a rászorultak segítésére, munkacsoportot hozott létre a politikai lobbizás elősegítésére, és igyekszik tájékoztatást nyújtani a történelekről. Érezzük át mi is, magyar unitáriusok, a burundi hittestvérek helyzetének nehézségét, és március utolsó vasárnapján a perselyes gyűjtés rendjén adakozzunk szükségleteik enyhítésére!

Érdemes...

Egyre többször tesszük fel magunknak a kérdést egy új feladat, kihívás előtt, hogy vajon érdemes-e időt, erőt, lelkesedést, munkát fektetni bele. A mában mintha mindent mérni kellene, mintha csak akkor lenne értelme, létjogosultsága annak a valaminek, mintha a megszületett nyers számadatok tükrözni tudnának hangulatokat, érzéseket, megélt csodákat, szépségpillanatokot. Isten teremtett világában az ember egyik legfőbb feladata, hogy művelje a földet, művelje azt a környezetet, mikro- és makrovilágot, amelybe helyeződött, vagy ahová életútjának választásai nyomán jutott. A Teremtő nem áll mögöttünk mérőszalaggal, stopperórával, vonalzóval, mérleggel, adatlapokkal, hogy így rangsoroljon, a teljesítményünket sem egy előre meghatározott, egyetemes szinthez viszonyítja – hitem szerint –, hanem önmagunkhoz, lehetőségeinkhez, a kamatoztatott talentumokhoz, a gyümölcsöt tetett, táplált erényekhez mérten.

Olyan faluközösségben élve, mely egyre fogyatkozik, zsugorodik, bizony nem egyszer eltűnődik az ember azon, hogy érdemes-e itt bármit is tervezni, remélni, dolgozni, hiszen már alig van akinek. Bezzeg régen, néhány évtizeddel ezelőtt milyen pezsgő élet zajlott itt: minden portán legalább 2-3 ember, a határban nem maradt föld megműveletlenül, nem volt esztendő búcsúztatás színdarabos bál nélkül, az utcák gyermekzsivajtól voltak hangosak, a családok összejártak, együtt mulattak, ünnepeltek, dolgoztak, mindenki önellátó volt, milyen kalákák és közmunkák voltak itt hajdanán, milyen tartása volt régen az itt élő embernek, milyen értéke a becsületnek! Hej, azok a régi szép idők! S a nosztalgizáló ember nem tud elszakadni ezektől a dicsőséges időktől, a jelent sovány vigasznak látja, amit majd csak kibírunk még, amíg élünk.

Nagy kihívás ebből a melankóliából kimozdítani embereket, közösségeket, de nem lehetetlen! Egy év alatt nagy fejlődés tanúja voltam, vagyok: szavakkal, tettekkel, meghallgatásokkal, közös tervszövessel, közmunkákkal, együtt-aggódással, közösségi ünnepelésekkel, sikerpillanatokot megosztva igenis megtudott születni egy olyan leltár az esztendő végén, ami tisztán tükrözte számunkra: érdemes! Karácsony harmadnapján évösszegző szeretetvendégséget tartottunk Énlakán, a közösségi házban. Egy-egy gyertyát gyújtottunk azok emlékére, akik az örökkévalóságba költöztek közösségünkben, néhány csöndes pillanatra felidéztek arcukat, velük való élményeinket, és kértük a Mindenhatót, hogy nyugtassa őket békében. Ezt követően az elmúlt esztendő minden eseményét felidéztek hónapról hónapra, nem csak szóban, de kivetített fényképekkel is. A fotók közösen megélt pillanatokot fűztek egymás mellé, és nekünk olyan jól

esett visszaemlékezni arra a sok verejtékes közösségi munkára, népviseletes ünnepekre, nótás, vidám, meghitt találkozásokra, kirándulásra. Jó volt látni egy csokorban azt a sok megvalósítást, amiről talán álmodni sem mertünk még egy évvel korábban, mert el akarták velünk hitetni sokan, hogy úgyszemint érdemes. Megköszöntük mindazok önfeláldozását, akik nélkül a véghezvittek nem valósulhattak volna meg, hála Istennek, a névsor hosszú volt!

Kazinczy szavai segítettek a titkok feltárásában: „Jót s jól!”. Erre alapoztuk az elmúlt év minden célkitűzését és munkáját, ebben szegődött mellénk segítőtársul a Gondviselő, aki immár leszállt a Firtos lova hátáról, fölénk hajol, vagy mellettünk sétál, és nagyon érezhetően van jelen mindennapjainkban. Hála Neki, az elmúlt esztendő örömein felbuzdulva merünk és akarunk idén is élni, tenni, mert érdemes! Ezért indítottuk az újesztendőt ismét színdarabos bállal, aminek különösen nagy sikere lett, s fiataljaink annyira hálásak és elégedettek voltak, hogy jövedelmükből az egyházközség javára is jutott adomány (merjen csak valaki óbégatni, sopánkodni, hogy ezekben a mai fiatalokban nincs belátás, tisztelet!). Az alig 93 helyben lakó egyházfenntartóból hetente 20 asszony találkozik a nőszövetségi alkalmakkor, a farsangot vendégeinkkel, a firtosmartonosi asszonyokkal tartott együttléttel zártuk közösségi házunkban, és február 12-én még egy különleges, fényképes vetítéssel egybekötött előadás (Falvaid járva vagyok ünneplőben) is gazdagította közösségi életünket, az énlaki származású Czire Alpárnak köszönhetően. Folyamatban műemléktemplomunk 1668-ból való kazettás mennyezetének restaurálása is, ami szintén különleges színfoltja énlaki mindennapjainknak.

Nos, merje valaki azt mondani nekünk, hogy nem érdemes! Mi ezt már nem hisszük el, mert ha kevesen is vagyunk, ha több is az ősz hajú, mint a délceg fiatal, mi mégis kapaszkodunk az élet felé, s hivatásunk felé, hogy őrizzük és műveljük a világot, amit ránk bízott a Teremtő! Adja Isten, hogy minél több kisközösségünkben éledjen fel a hit: ÉRDEMES!

NAGY-MÁTÉFI TÍMEA

Jónak lenni jó

Olykor elfáradunk. Olykor elfásulunk. Olykor meg-ununk mindent. Olykor csak panaszkodunk, hogy semmi sem jó, ami van. Ilyenkor kell valami vagy valaki, aki újabb lendületet ad, akinek vagy aminek következtében elhisszük: jónak lenni mindig jó! Egy ilyen állapotban talált meg a Virgonc Tallér elnevezésű program (mely Magyarországról vándorolt hozzánk, és itt a környékünkön is akadt több település mely kipróbálta már), és mi szívesen fogadtuk, örvendtünk neki! A program alapvető célja ráébreszteni a résztvevőt arra, hogy jónak lenni jó! Hogyan? Összefogással, odafigyeléssel, hittel, cselekedettel, tanulással.

A Virgonc Tallér a gyermekeknek szól – óvodásoknak és iskolásoknak egyaránt. Mindannyian kapnak egy füzetet, melybe gyűjthetik a tallérokat. Kaphatnak tallért az iskolában: ha jól viselkednek, ha jó jegyet kapnak, ha szerepelnek valamilyen ünnepen, ha versenyen vesznek részt – azaz ha ügyeskednek, és jó magaviseletűek. Kaphatnak újabb tallérokat, ha elmennek vasárnap vagy ünnepnap az istentiszteletre. Ha szerepelnek a templomban. Ha részt vesznek az egyházak vagy civil szervezetek által szervezett programokon. Kaphatnak tallért, ha odafigyelnek a környezetükre, és nem szennyezik – ha az adott napon papírt és műanyagot szállítanak az arra kijelölt helyre. Ha megtanulják és gyakorolják a kertészkedés fortélyait. Ha meglátják azt, hogy náluk szegényebbek is vannak, és képesek kinőtt ruháikat átadni nekik. Ha megunt játékaikat nem eldobják, hanem továbbadják. Ha segítenek az özvegyeken úgy, ahogy tudnak – egy kis fahordással, sepregetéssel, kerti munkával. Ha összegyűjtik a műanyagkupakokat, mert ilyen apróságokkal (is) segíthetünk beteg embertársainkon. Ha részt vesznek különböző rendezvényeken azért, hogy még tájékozottabbak legyenek. S ha nemcsak részt vesznek, de tanulnak is belőle! S mindemellett megértik, hogy közösségben élni csak úgy lehet, hogy odafigyelünk a mellettünk élőre.

Az előre jelzett időpontban a tallérokat levásárolhatják egy nekik rendezett vásáron, adományokból gyűjtött ajándékokból, ahonnan a jóságért, segítségért, tanulásért különböző tárgyakat vihetnek haza. Ím, nemcsak a mesében kap jutalmat a szegény leány vagy leány, hanem az életben is!

Ilyen alapelvekkel indult útjára tavaly tavasszal Székelyderzszen és Székelymuzsnán a fent említett

program. A gyermekek rajongtak az ötletért, a felnőttek is támogatólag bólogattak. És az év folyamán gyűltek szaporán a tallérok. A felajánlások és támogatások is hasonlóképpen. Az első vásár a nyári vakáció kezdetén, a második a félév végén volt. Muzsnában folytatódik még az iskolai év végéig.

Egy év elteltével érdemes visszanezni, kiértékelni, összegezni. A gyermekek nagyon sok tallért gyűjtöttek össze – ki lelkesen kihasználta minden alkalmat, ki legyintett, ki nem is törődött a tallérokkal. Itt megjegyzem, hogy nagyon sokat nyomott a latban a szülői/tanári/vezetői biztatás, támogatás. A gyermeket emlékeztetni kell, lelkesíteni. Ezen a szinten a felnőttek elbuktak.

Felkérésre nagyon sok ajándék gyűlt össze. Szempont volt, hogy ne csak az olcsó, úton-útfélen fellelhető műanyagrengeteggel találkozzanak, hanem az értéket képviselő „áruval” is. Gondolok itt könyvekre, kézműves fagyalutra, a környéken készített joghurtra, helyben préselt almálére, házi szappanra, imádságos feliratú bögrére vagy éppen élő állatokra. És a nagy meglepetés az volt, hogy a gyerekek nagy része élő állatot (kisbárány, fűrj, gida, galamb, hörcsög) szeretett volna vásárolni!

Akadtak apró csodák is – például jó volt látni, hogy a testvérek összefogtak. Összeadták tallérjaikat és közösen vásároltak. Lemondtak, ha kellett, a tallérjaik egy részéről – egy kisfiú ugyanis elveszítette füzetét, de ő sem kellett üres kézzel hazamenjen. Cseréltek egymás között. Takarékoskodtak – ha az első vásáron nem akarták mind elvásárolni a tallérokat, akkor meghagyhatták a következőre.

Sok mindenre megtanított e program. Elsősorban arra, hogy jónak lenni mindig jó – még akkor is, ha naponta mondják, hogy nem igaz! Rövid távon talán. De isteni léptékkal mérve tudom, hogy nincs igazuk. Tudom, hogy a meggyógyult sánta róka meghálálja a törődést. Tudom, hogy a kemence megkínál majd frissen sült kenyérral. Tudom! És azt is, hogy ugyan csak egy picivel – de egy picivel jobb lett a világ(om)!

ÚJVÁROSI KATALIN

Csendes napok a teológián

A vizsgaidőszak lejártával kezdetét vette a már évek óta hagyományosan megszervezett Csendes napok. Ez az időszak február 5–7. között zajlott. Ezen az alkalomon meghívott vendégek, lelkészek tartottak előadást. Az előadásokat Koppándi Botond Péter tanár úr áhítata nyitotta meg, amely felnyitotta az akkor még álmos és fáradt szemeket. Az áhítat megalapozta a hangulatot az ez után következő érdekes előadásoknak.

Elmélyülésünk és imáink után az idén nyugdíjba vonult Andorkó Ferenc lelkész úr tartott előadást a kezdő évektől a nyugdíjba vonulásig ívelő lelkészi pályájáról, amelyben beszámolt a szolgálatáról, gyülekezetépítéséről, tapasztalatairól és a lelkészi szolgálat szépségeiről. Az előadás számunkra élménydús és tanulságos volt, amely megerősítette bennünk a hivatástudatot. Megtanított minket arra, hogy a lelkész egyaránt „Isten embere és az emberek embere” is. Az előadást egy rövid szünet követte, amely után újra Andorkó Ferenc szavait hallhattuk, ekkor már bibliaóra keretében. Bibliaóráját a Hab 2,1-re alapozta, amely – bevallása szerint – ugyanakkor lelkészi pályájának alapkövét is képezi: „Órhelyemre állok...”

A pénteki nap előadásorozatát dr. Péter László szociológus előadása zárta. Ennek az előadásnak keretében felvilágosítást kaptunk a világunkban egyre inkább elhatalmasodó terrorizmusról mint társadalmi problémáról. Péter László szavaiból arra következtethettünk, hogy országunkat nem fenyegeti annyira a terrorizmus veszélye, mint amennyire a nyugati társadalmakat. A napot közös vacsorával zártuk.

A szombati nap előadásait Csécs Márton Lőrinc torockói lelkész bibliaórája nyitotta meg, amelynek alapját a Fil 2,9–21 képezte. Rövid szünet után ismét a fiatal lelkész előadását hallhattuk, aki beszámolt a Székelykő alatti gyülekezete építésének tapasztalatairól. Megtanultuk, hogy a gyülekezetépítés már a teológiai tanulmányok alatt megkezdődik, és az itt megszerzett ismeretekhez társul a későbbiekben az élmény. Egy fiatal lelkésznek kell legyen kitartása és

képessége arra, hogy megérintse az emberek szívét. Fontos megteremteni a templomban és a templom körül is a jó hangulatot, amely a környezet kellemessé tételével lehet eredményes. Személyes meggyőződése, hogy ha már Torockó az unitáriusok Mekkája, akkor „a turisták által otthagytott kóbor kutya is legyen unitárius”. Bátorított minket, hogy bízzunk az isteni gondviselésben, és így fiatal lelkészként is megállhatjuk a helyünket. A nyugdíjba vonult és a fiatal lelkész szavai egyaránt biztattak minket hivatásunk betöltésére.

Délután, csatlakozva a református és evangélikus teológustársainkhoz, együtt vettünk részt dr. Pozsony Ferenc néprajzkutató előadásán. Betekintést nyerhettünk abba, hogy a néprajz és a társadalomtudomány miként látja a lelkész szerepét. A professzor úr elmondása szerint a letisztult népi motívumokat be lehet építeni vallásainkba, templomainkba, mindezt úgy, hogy ne vonja el a figyelmet a központi témáról, az istentiszteletről. A közös előadást istentisztelet követte, amelynek keretében Bálint Benczédi Ferenc főtisztelendő püspök úr szavait hallhattuk. Mindezek után szeretetvendégségen vettünk részt a teológia étkezdéjében.

A vasárnapi istentiszteleten dr. Czire Szabolcs teológiai tanár végezte a szószéki szolgálatot, amely egyben a csendes napok lezárását is jelentette. Az istentisztelet témája az imádkozás volt: a helyes imádkozás Isten jelenlétére való teljes mértékű ráhangolódás.

GÁSPÁR MÓNIKA
SZABÓ ZSOLT

„A humor Isten ajándéka” (Báró József)

Papi jótanács

Egy unitárius találkozó alkalmával egy lelkész a régi egyházközségből származó hívének feleségével találkozott.

A feleség kapva kapott az alkalmon, s hosszasan kezdte panaszkodni a lelkésznek, hogy az ő ura milyen sokszor jár el a bálókba, s bizony, a kocsmát se veti meg, míg ő minden percét a gyermekekre fordítja,

rendszeresen eljár templomba, és ha teheti, eljár a tárlalkozókra is.

A lelkész szép csöndesen végighallgatta a feleséget, s így szólt hozzá:

– Vajon jól tette, hogy magára hagyta a férjét? Igyekezzen haza, legközelebb menjen el vele a bálba, remélhetőleg csupa hálából másnap reggel aztán ő fogja templomba kísélni magát.

UK

Szórványgyülekezeti nap Szatmárnémetiben

Fergeteg hava negyedik vasárnapján (január 24.) közösségi vágyunk megvalósult.

Álmodtuk, akartuk és terveztük a szórványgyülekezeti napot. Isten segítségét kértük emberi igyekezetünkre: „Oh Uram, segíts most; oh Uram, adj most jó előmenetelt!” (Zsolt 118, 25) Úgy érezzük, hogy imánk jó fogadtatásra talált. Egyházközösségünk épülését jelentő minden jól sikerült lépés.

Lépésről lépésre szeretnénk haladni az elődeink által kitaposott unitárius ösvényen. Szatmárnémetiben élő, nyilvántartásba vett híveink létszáma az összlakossághoz viszonyítva csekélynek mondható. Csepp vagyunk a tengerben. Arra figyelünk, hogy a városban és környékén lakó unitáriusok, valamint más felekezetű családtagjaik szeretetenergiájából jusson személyes találkozásokra, közösségi alkalomokra, melyek keretében egymást jobban megismerhetjük, egymást lehetőleg segíthetjük, egy jó szóval, egy választ is meghallgató kérdéssel, egy finom süteményrecepttel. Számon akarjuk tartani egymást. Egységben akarunk maradni.

Hálát adok Istennek azért, hogy szórványgyülekezetünk tagjai felelős magatartású emberek, akik nem külső elvárás okán akarnak hittestvéri közösségünkhöz tartozni. Hálát adok Istennek azért, hogy a szatmári unitáriusok és más felekezetű családtagjaik jó szívvel tudnak adni: lelkészüknek és hitvestársának jó szót, munkájukhoz ösztönző gondolatot. Ennek is köszönhető, hogy úgy érezzük, közénk tartozunk: a szatmári unitáriusok és más felekezetű családtagjaik közé. Azok közé, akik bölcsőhelyüktől földrajzi értelemben messze kerültek. Akik évtizedekkel vagy évekkel ezelőtt, hittel, reménnyel, tervvel, családalapítás vágyával érkeztek a Partium e szép városába vagy vonzáskörzetébe, pályakezdő mérnökként, pedagógusként vagy már jelentős szakmai tapasztalattal rendelkező topográfusként vagy zenészként. Akik úgy rendelkeztek és rendelkeznek lak- és munkahellyel e városban, hogy amikor csak teheték, útra keltek, hogy szülőhelyükön, falun vagy városban találkozassanak a már szépkorú, egyedül élő szülővel, szülőkkal, akiknek szívében visszhangzanak a költő sorai: „Köszönjük neked, fiam, hogy hazajöttél, / mert mi már olyan öregek vagyunk, mint főtt a padláson az a falióra / s a mutatónk már nagyon a temető felé mutat. / Szépszerén azt se tudjuk, csütörtök van-e, kedd-e? / Amikor jössz, az a mi vasárnapunk. (...) Csak várni ne kéne soha! Várni levélre, híradásra. Ha kisiklik egy vonat, nem alszom éjjeleket.” (Csoóri Sándor: Anyám szavai)

Mindezek ismeretében, áldásos alkalomnak ígérkezett, és ténylegesen annak is bizonyult a január 24-i szórványgyülekezeti nap. Új év elején módosult az istentisztelet kezdési időpontja, ugyanis 2015 karácsonyáig, délután öt órától tartottuk istentiszteleteinket. A hívek egyetértettek abban, hogy délelőtt 11 órától frissebb a közösségi vallásélmény. A bensőséges, családi jellegű együttlét helyszíne a megszokott volt, éspedig a Wolfenbüttel utcai Evangélikus Imaház annyi változással, hogy az evangélikusok tulajdonában levő ingatlan egyik „kisimaházá” alakított nagyszobájában töltöttünk együtt egy áhítatos órát.

Egyházi beszédemben az embertárs szeretetteljes szolgálata lehetőségére igyekeztem „hangolni szívünk szavát” (Mt 20, 28). Lelkészként azt érezhettem, hogy e szolgálat örömet okoz: közösségünket szeretetteljes szolgálatra alkalmas, öntudatos hívek alkotják. Ez alkalommal kerültek átadásra az Unitáriusok Szatmáron feliratot, „A hit Isten ajándéka” (Ef 2, 8) újszövetségi részt és a saját logót tartalmazó, jókívánságos kártyanaptárak, melyeket Pálffy

Tamás Szabolcs tervezett múlt év utolsó napjaiban.

Az imaházból abba a „magyar kézben levő” vendéglátó egységbe vezetett utunk, amelyben 2015. januárjában is közebedre gyűltünk össze. Most is lehetett választani, aki „húsos”, hústost ehetett, aki vegetáriánus, hús nélküli ebédet kaphatott.

A múlt évi alkalomhoz hasonlóan jó hangulatú rendezvénynek lehettünk részesei: a házaspárok kötetlen beszélgetésben oldódtak, a kisgyermek pedig, – gyönyörűség volt hallani és látni – jókedvűen ismerkedtek, kergetőztek szülei figyelő tekintetétől kísérve. Együttlétünk különleges mozzanata volt az unitárius vallású bágyoni Bodóczy család genealógiájába bepillantást engedő kutatás eredményének helyszíni megtekintése. (A családfa kutatását Bodóczy Sándor unitárius lelkész és dr. Bodóczy Árpád, a volt Torda vármegye levéltárosa kezdték el. Bodóczy Sándor lelkész halála után a kutatásokat unokaöccse, Bodóczy Zoltán folytatta, aki 1978-ban készítette el azt a családfa-rajzot, amelyet a bágyoni származású Bodóczy család Szatmárnémetiben élő tagjai – magukkal hoztak a szórványgyülekezeti napra. Koncz Tünde tanítónő közlése szerint a leszármazási tábla elkészítésében segítséget nyújtott az unitárius vallású Kelemen Lajos (1877–1963) történész, az Erdélyi Múzeum levéltárának főigazgatója.) Csoportkép is készült, és egyetértettünk abban, hogy szükségünk van ilyen közösségépítő találkozásra. Ez az igény természetes módon jelentkezik híveink részéről.

Miközben az Északnyugat-Erdélyi Unitárius Szórványegyház-köztség szatmárnémeti eseményéről tájékoztatom az Olvasót, remélem, hogy előrelépésünk szeretetteljes fogadtatásra talál a tömbben élő unitáriusok és más felekezetű családtagok körében is.

PÁLFFY ANNA-MÁRIA

Fogadjátok be a gyermekeket... – Világimanap 2016

ASZTALOS KLÁRA

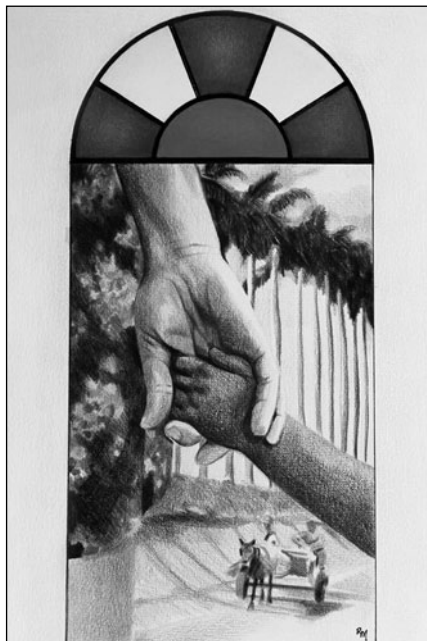
• Valószínű, mire az Unitárius Közlöny márciusi számát kézbe veszi a Tisztelt Olvasó, már túl vagyunk március 4-én, a Keresztény Nők idei Ökumenikus Világimanapján. Megtartottuk más felekezetű nőtestvéreinkkel közösen vagy csak magunkban, kipipáltuk az eseménynaptárban, és többet nem gondolunk rá.

Mégis, úgy érzem, érdemes még egy kicsit elidőzni az idei Világimanapon, amelynek liturgiáját a kubai keresztény nők készítették elő. Ez a feladat alkalmat adott számukra bemutatkozni a világ több mint 170 országa előtt. A figyelem egy napra felénk irányult. Az imanap mottójául Jézus szavait választották: „Fogadjátok be a gyermekeket, mert ezzel engem fogadtok be.”

A plakát megalkotására kiírt versenyre beérkezett pályaművek közül egy fiatal művésznő alkotására esett a választás. Ezt az itt mellékelt képet szeretném bemutatni. A szerző Ruth Mariet Trueba Castro, aki a Havannai Metodista Egyház tagja. Képe a kubai hétköznapi napokból meríti motívumait, és ezeket kapcsolja össze a bibliai témával. A művésznő így magyarázza alkotását: „Az ajtó egy útra nyílik Kuba számára, melyet nemzeti fánk, a királypálma és a nemzeti színekkel ábrázolt, a gyarmati időket idéző boltíves ablak jelképez. A fehér- és színesbőrű kisebb és nagyobb kezek összefogása a népeségben belüli sokféleséget, a különböző népcsoportokat és generációkat jeleníti meg.”

A kép gazdag jelképes motívumokban: a királypálma, mivel a hurrikánoknak is ellent kell állnia, a kubaiak hajthatatlanságát, állhatatosságát, a kubai zászló színei

pedig a nemzeti függetlenség miatti büszkeséget hangsúlyozzák. A nemzeti zászló, ahogyan a boltív is, öt sávra oszlik: a három kék mező jelképezi Kuba hajdani három tartományát (Nyugati, Központi, Kele-

A Világimanap plakátja

ti), a két fehér mező pedig a szabadságért folytatott küzdelmeket. A zászlón és a boltíven is megjelenő vörös szín a függetlenségi háborúban kiontott vérről emlékeztet.

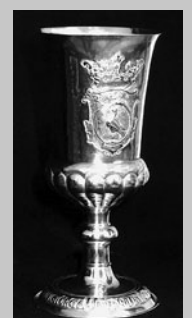
A zászló sávjait a művész úgy formálta a képén, hogy azok egy felkelő nap sugarait formálják. Ez az alakzat azonban a hagyomá-

nyos gyarmati építészetre is utal, mivel a nagybirtokosok gyakran készítették a napsütés elleni védekezésül hasonló, színezett üvegű, boltíves ablakokat, melyeket ma is látni régi palotákban és templomokban. A jelképes ablaknyitással a művész mintegy meghív bennünket a hazájába. A kubai emberek számára ezzel is új távlatok nyílnak. Amikor a művész az ismert, hagyományos templomi ablaktípust nemzeti színekkel ábrázolja, talán kifejezheti ezzel azt a vágyat is, hogy a keresztény nők, férfiak és gyermekek is hozzájárulhassanak Kuba jelenéhez és jövőjéhez.

Az a tény, hogy a képen egy nagyobb világos bőrű kéz tart egy kis sötét bőrű kezét, egyáltalán nem jelent a művész szerint bűjtatott rasszizmust vagy gyarmati gondolkodásmódot. „Kubában ez egy teljesen bevett családi felállás” – mondja a művész, aki maga is egy olyan családból származik, ahol különféle bőrszínű emberek élnek együtt. „A kis kéz is vezetheti a nagyobb kezét”, hangsúlyozza Ruth Mariet Trueba Castro, és ezzel egy olyan társadalom képét vetíti elénk, melyben az emberek közösen és egyenjogúan formálják a közösség életét, bármely generációhoz vagy bőrszínhez tartozzanak is.

Gyülekezetek számára úrvacsorai kelyhek, keresztelőpoharak, kenyérosztó tálak, illetve kancsók készítését (finomezüstből vagy a megrendelő által rendelkezésre bocsátott anyagból), javítását és tisztítását vállalom. Emellett ónból készült egyházi tárgyak restaurálásával is foglalkozom. Érdeklődni a 0264/433-241-es, 0765/128-601-es, illetve a (0036)20/3168-217-es magyarországi telefonszámon lehet.

IMREI IMRE ötvösmester (Kolozsvár)

IFJÚSÁGI OLDAL

4 + 1 ok

BAROTHI BRIGITTA

• Versmondó és Népdaléneklő Verseny. Dallamok. Versek. Izgalom. Kultúra. Hagyomány. Jókedv és nevetés. Nagyjából ezek a szavak jellemezték az ODFIE február 12–14. között megszervezett első országos rendezvényét az idei évben. Közel 100 résztvevő csodálhatta meg Kolozsváron a Versmondó- és Népdaléneklő Verseny világát. A rendezvény alatt megfogalmazódott bennem 4+1 ok, amiért igenis szeretjük ezt a versenyt, és úgy gondolom, hogy ezek kellően bizonyítják a rendezvény sikerességét is.

1. A versek sokszínű világa

A vetélkedőn a versenyzők Csoóri Sándor, Varró Dániel és Szabó Magda költeményei közül kellett válasszaniuk kötelezően egy verset, és ezenkívül egy szabadon választottal is készültek. A versenyrészt alatt számos olyan verssor hangzott el, amelyek igencsak megmosolyogtattak, míg mások el is gondolkodtattak. A verseny díjazottjai vers kategóriában: harmadik helyezett Nagy Norbert (Marosvásárhely), második díjazott lett Isztojka Máté (Szentábrahám), és a legjobbnak Sánta Orsolya (Kolozsvár) bizonyult. A különdíjasok Farkas Anna és Vincze Csenge lettek Kolozsvárról, a közönségszavakat Csibi Kriszta (Marosvásárhely) vihette haza. A Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör díjait Demeter Ágnes (Barót) és Ilkei Klementina (Barót) érdemelték ki. A Magyar Ifjúsági Tanács különdíjait pedig a marosvásárhelyi Szócs Boróka és Csibi Kriszta vehették át. A zsűri egy bátorító díjat is átadott a homoródalmási Hajas Vincének.

2. A népdalok dallamossága

A népdalos versenyzők öt népdallal készültek a versenyre, amelyből kettőt kellett előadjanak: az egyik az általuk megjelölt, szabadon választott volt, a többi négy közül egyet a zsűri jelölt meg eléneklésre. A népdaléneklők különböző régiók dallamait tárták elénk a maguk sajátos zenei ízlésvilágával. A népdaléneklő kategóriában harmadik helyezett lett Balázs Helga (Gyergyószentmiklós), második díjat kapott Ilkei Árpád (Vargyas) és elsőnek Sükei Katalint (Olasztelek) szólították a képzeletbeli dobogó legfelső fokára. A közönségszavakat ugyancsak Sükei Katalin (Olasztelek) kapta, a zsűri különdíját pedig Lakatos Ágnes (Kisbacon) érdemelte ki. A Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör különdíját Fekete Kincső (Nagyajta) vihette haza.

3. A változatos hagyományápolás

A rendezvény számos olyan programot kínált a résztvevőknek, amelyek hagyományápoló jellegükkel ragadták meg a fiatalok lelkét. Pénteken a megnyitó után a Mesterek Társasága címet viselő vezetett beszélgetésre került sor, amelynek keretén belül László Noémi költővel, Bárdos Réka népdalénekesssel és Kocsi Tünde rendezővel, azaz a „Mesterekkel” Rácz Norbert beszélgetett. Az est folyamán továbbá műhelymunkára került sor, külön a verses és népdalos versenyzőknek. Ezt követően pedig táncház várta a résztvevőket. A verseny napján, a díjátadó gálát megelőzően a Zurboló Néptáncgyűttes vezetett be a mezőségi táncok világába. Az est folyamán a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium BEMUGRI Színjátszó csapata a VÉR-TEST-VÉR című előadást mutatta be.

A BEMUGRI csapata

4. A találkozások, a barátságok

A Versmondó és Népdaléneklő Versenynek is, hasonlóan a többi rendezvényhez, megvan az a bensőséges, baráti hangulata, amelyet csak azok értenek, akik részesei annak a világnak, amit együtt gyúrunk át élet-té napról napra. Hiszem, hogy a vetélkedő is adott számos olyan élményt, amit a résztvevők a rendezvény végén gondosan kisimítottak, és szépen összehajtogattak, annak reményében, hogy bármikor elő tudják majd venni, hogy ugyanolyan jó érzéssel gondolhasanak rá, mint amikor részesei voltak a csodáknak.

4+1. Mert mások is így gondolják

„Egy új kalandot jelentett nekem ez a verseny, mert még soha nem vettem részt, és gondoltam, hogy itt is

Műhelymunkán a versmondók

ki kell próbáljam magam. Öröm számomra, hogy díjazott lettem, mert úgy gondolom, hogy nagyon erős volt a mezőny. Jövőre is megpróbálom, mert nagyon tetszik így, itt lenni.

Én mindenkinek szurkoltam, minden egyes versenyzővel együtt éreztem, és nem versenyként fogtam ezt fel, hanem baráti megpróbáltatásként.” (Nagy Norbert, Marosvásárhely)

„A VNV számomra nem is egy verseny, hanem egy családi együttlét, ahol megmutatjuk, hogy mit tudunk, és nem az a tét, hogy első legyek, hanem inkább az, hogy megmutassuk ennek a kis családnak magunkat, és átadjuk azt, amit tudunk. Pontosan ez az, ami miatt évről évre visszajárok a VNV-re. A másik ok pedig az, hogy én nagyon szeretek verset mondani, sőt talán azt is mondhatnám, hogy ilyenkor vagyok harmóniában önmagammal.” (Sánta Orsolya, Kolozsvár)

„Elsősorban a társaság miatt jövök évről évre, itt új élményekkel gazdagodhatunk, ismeretségekre, barátságokra tehetünk szert. Ugyanakkor kihívást is jelent számomra a VNV.” (Isztojka Máté, Szentábrahám)

„Azért volt jó a Versmondó és Népdaléneklő Verseny, mert nagyon izgultunk... aztán ott volt mellettünk apa, és amikor elmondtuk a verset, megnyugodhattunk. Ettől a versenytől bizalmat kaptunk, és a legfontosabb az, hogy tapasztalatot szereztünk, amit felhasználhatunk az osztályban. Minden gyereknek ajánljuk, hogy kukucskáljanak bele...” (a Rácz testvérek, Kolozsvár)

Sport és színhátszás

Január 16-án és 17-én Brassóban szerveztek a Háromszék-Felsőfehér körüli fiataloknak egy kikapcsolódó sporthétvégét. A kétnapos rendezvényen Alsórákos, Bölön, Brassó, Felsőrákos, Nagyajta, Olthévíz és Vargyas ifjai voltak jelen, összesen közel ötvenen. A csapatok szombat reggel érkeztek Brassóba, majd közösen Barcaszentpéterre látogattak, ahol paintballoztak. Olyan szabadidősport ez, amelynek során a résztvevők az ellenfeleket festékgolyókkal – angolul paint ball – próbálják eltalálni. Később a városba való visszatérés után rövid pihenő, kötetlen beszélgetés, ismerkedés következett. Ebéd után a Vargyasi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet (VADFIE) színhátszó csoportja Gilbert Le Mouel Isten a metrón című drámájával lépett színpadra, azzal a darabbal, amellyel korábban többek között az udvarhelyszéki Bencéden, illetve Fogarason is felléptek, nagy sikert aratva. A brassói Unitárius Gyülekezeti Központban tartott bemutató előtt Erdő B. Vilmos háromszéki unitárius főgondnok mondott köszönetet a fiataloknak, amiért előadásukkal színesebbé teszik a hétvége programját. A darab már számtalanszor bizonyította sokatmondó mivoltát, vagyis azt, hogy zsúfolt és rohanó hétköznapiinkba ágyazva mutatja meg Isten jelenlétét, a legnehezebb helyzetekben is. A kérdés csupán annyi, hogy képesek vagyunk-e észrevenni Őt.

A vargyasiak eddig minden előadását siker és vaspapszónakoronázta, így volt ez Brassóban is. A fiatalok a városi korcsolyapályán folytatták az estét, és jó han-

gulatban szórakozhattak tovább. A vacsora után vasárnap reggel kipihenten vettek részt a fiatalok az isztentisztelten, amelyen Szász Ferenc brassói unitárius lelkész hirdette az ígét. A kiértékelő és emléklapok átadása után lelkiekben gazdagodva, régi és új barátságokkal feltöltődve térhettek haza az erdélyi magyar unitárius egyház fiataljai saját gyülekezeteikbe. A fiatalok egyre több rendezvénnyel, programmal, kiállítással, kultúrájuk és vallásuk ápolásával hívják fel magukra a figyelmet, és meghatározó, erős, Isten-szerető emberekké válnak. A rendezvény támogatói: ODFIE, Brassói Unitárius Egyház, Háromszéki Esperei Hivatal, Bertis, Diószegi pékség, Kökösi Attila, Bíró Barna.

LÁZÁR SZILÁRD

EGYHÁZUNK HÍREI

• **Január 30-án** került sor a **Brassó-Óvárosi Unitárius Egyházközségben Máthé Sándor lelkész kibúcsúzó istentiszteletére.** Máthé Sándor lelkész a Prédikátor könyvének írójával nyugtázta, hogy mindennek rendelt ideje van. Hálát adott Istennek a gondviselésért és megtartásért, a hitért és erőért, mellyel végezni tudta szolgálatát minden időben.

Bálint Benczédi Ferenc püspök köszönte meg a nyugalomba vonuló lelkésznek a több mint harminckilenc évi szolgálatát, mely idő alatt, mint bölcs építőmester, nemcsak az anyagiak, de a lelkiek terén is buzgólkodott. Az egyházközség, egyházkör és a Lelkészszövetség részéről elhangzott köszöntéseket a testvérfelekezetek képviselőinek méltatása zárta, akik megköszönték a közös munkát és együttlétet a brassói magyar, szász és román keresztény közösségek szolgálatában.

• **A Testvérgyülekezeti Tanács február 8-án tájékoztatott, hogy Cathy Cordes nyugalomba vonul 2016 júniusában. Utóda Roger Bertschausen,** a Fox Valley-i unitárius-univerzalista gyülekezet **lelkésze lesz,** aki 25 évi lelkészi tapasztalattal rendelkezik, és a nemzetközi unitárius kapcsolatok ápolásában kezdetektől aktívan részt vett. A dévai unitárius közösséggel való testvérgyülekezeti kapcsolat meghatározó volt számára az erdélyi unitáriusok és unitarizmus megismerésében. Reméljük, hogy az új ügyvezető igazgató ugyanolyan lelkesedéssel és szeretettel segíti a testvérgyülekezeti kapcsolatokat, mint elődje.

• **Február 13-án Szovátán** tartotta **első negyedévi választmányi gyűlését az UNOSZ.** A találkozónapirendjén az idén sorra kerülő tisztújító közgyűlések előkészítése, a 2017. február 16–19. között, Kaliforniában tartandó III. Unitárius-

univerzalista és más felekezetű nők világtalálkozója, illetve a jövőbeni tervek és elképzelések megbeszélése szerepelt.

• A világi egyházi tisztségviselők hatékonyabb tájékoztatása és az egyházi életben való eredményesebb részvétele érdekében **gondnok-presbiteri találkozóra** került sor a Kolozs-Tordai Egyházkörben: **február 13-án, Sinfalván.**

• **Február 18-án az Evangélikus-Lutheránus Püspökség kerekasztal beszélgetést szervezett Soltész Miklós** egyházi, nemzeti és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkár látogatása alkalmával. A *Közép- és Kelet-Európa kulcsszerepe a keresztény kultúra megőrzésében* című előadást kerekasztal beszélgetés követte a magyar egyházak képviselőivel. Egyházunk részéről jelen volt és a beszélgetésen részt vett Bálint Benczédi Ferenc püspök

Egyházköri hírek

• Kolozs-Tordai Egyházkör:

Február 5-én került sor az Együtt Isten völgyében istentisztelet- és előadássorozat évnyitó gálaestjére a bágyoni kultúrotthonban. Az esemény áhítattal kezdődött, majd rövid vetített képes bemutatóval folytatódott, mely alkalmával a szervezők felelevenítették a múlt esztendő eseményeit, valamint ismertették a 2016-os terveket. Ezt követően oklevelek átadására került sor.

• Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör:

Február 13-án került sor második alkalommal körzeti ifjúsági egyleti találkozóra Alsórákoson, amelyen olthévízi, datki, alsórákosi, vargyasi és felsőrákosi fiatalok vettek részt.

• Küküllői Egyházkör:

Désfalván február 6-án, szombaton 10 órakor szakmai tanácsko-

zásra került sor, az egyházközségekben megvalósítható szeretetszolgálati és segélyezési tevékenységek témakörében. Meghívott vendégeink: a Gondviselés Segélyszervezet, az Unitárcoop Alapítvány, valamint a Falugondnoki Szövetség képviselői voltak.

• Marosi Egyházkör:

Február 13-án Marosvásárhelyen az Unitarcoop Alapítvány és a marosvásárhelyi unitárius egyházközségek szervezésében jó hangulatú és sikeres farsangi kosaras bálra került sor, melynek bevételéből az Alapítvány szociális tevékenységeit támogatják a szervezők.

Február 18-án du. 5 órától került sor Farkas Dénes Jégaszalás című könyvének bemutatójára a Marosvásárhely-Bolyai téri Egyházközség tanácstermében.

A Marosvásárhely-Bolyai téri Egyházközség templomában február 19-én du. 5 órától négy előadás hangzott el a fény témakörében. Meghívott előadók: dr. Czire Szabolcs teol. tanár, dr. Barabás László néprajzkutató, Csutak Attila művelődéstörténész és Miholcsa Gyula fizikus. Az elmúlt években az uroboroszról, a szívről és az almáról volt előadássorozat.

A szovátai unitárius egyházközség megalakulása óta minden évben megszervezi a mostmár hagyományossá vált hiterősítő imahetet. Idén február 8–12. között hiterősítő imahétre került sor.

Felhívjuk kedves Olvasóink figyelmét, hogy a 2016-os esztendőben lapunk **2,50 RON**-ba kerül szabadárúsításban és előfizetésben egyaránt. Az előfizetés tehát nem szűnik meg, továbbra is élvezhető annak előnye, az egyszeri kifizetéssel biztosított egész esztendő lap-számérkezés. Lapunkra a lelkesi hivataloknál lehet továbbra is előfizetni, az egyéves előfizetés ára **30 RON**.

Idézet Aranyosrákosi Székely Sándor eposzából, első rész (mai helyesírással)	Száritott (gyümölcs)	Vállkendő	Fukar nép	Hidrogén vegyjele	Bojt középe!	Olasz sarkkutató volt (Umberto)	Hangot ad a kutya	Természetes	Görbe maláj tör	Észak	Rag, -re párja	Edzést végzők
Ósvezérünk volt			Az idézet II. része Oda-vissza: férfinév!									H
Bolond ..., Arany János hőse				Királyi jelkép ... noster, ima					Francia területmérték Kálium vegyjele			
Kémiai fogalom					Textilfestés Az idézet befejezése						Lángol Középen hízlal!	
Latin só (SAL)			Római történetíró volt Bőregér						Foghús Hant			
Román karos vajda volt				Hideg évszak Férfinév			A sugár jele Sport		A test motorja Gubós növény			
Csokifajta		Épület-szint Kiloliter						A Micimackó szerzője Karl ..., német író				
Óra középe!	Ételizelő-márka Bekap					Arab férfinév ... Mózes, jötevő					Gróf, röviden Oltalmaz	
Pontosan kettéoszt				Táp Ezer!						Magot hint Köréje		
Tarlórész!		Vetélkedő Zuhan-yozás							Manuális Plankton-evő hal			
Jelzés kézzel				Ír terror-szervezet Tetejére				Zsírtartó edény Napsütés-jelző lehet				
Tésztát készít			... River, Vörös folyó Motormárka				Vakond igéje Sír			King eleje és vége! Gipsz-bevonat		
Angol helyeslés			Nagy bánat Angol szerelem								Névelő Szaglós-zerv	
Tűz megszűn-tetése						Máramarosi folyó Farmer-márka			Bibliai alak Hajófar			
A tárgy ragja Nulla	Ócskaság Temes-partok!			Székre helyezkedik Kicsinyítő képző			Névmás Forgó rész!		Elgondolás Kitartó			
			Gyomai nyomdász-család Tonna					Befolyással van rá (két szó) Ipszilón				
Nyolcas hangköz a zenében												Norvégia autójele

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Gergely Noémi (ifjúsági oldal), Márkó László (médiareferens, honlap), Nagy Henrietta (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Kürti Miklós

Készült a kolozsvári IDEA Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264-593236/(0)264-595927

kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter és Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület, Simon Ferenc**, tel.: 0264-596478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgy-hó előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

BARANGOLÓ

Isten országában

Sziasztok, gyerekek!

Márciusi hónapunk tele van megállóval. Három mér-földkőhöz barangolunk, amelyből a harmadik lesz a legfontosabb. Figyelem! Füleket nagyra nyitni, szemeket a cél felé irányítani – kezdődik a barangolás!

A tél végéhez értünk. Lassan magunk mögött tudhatjuk a hideg nappalokat és a kandalló melegét a napsugár ereje veszi át. Örvendezve nézhetjük, ahogy a tavasz hírnökei új élettel bontogatják szirmaikat és hirdetik, a természet ébredezik. Legyetek figyelmesek, és vegyétek észre a lelketekben levő újult erőt is.

Képzeljétek el, hogy nem is olyan régen a világ úgy gondolta, hogy a nőknek nem szabad dolgozni, és olyan tevékenységet folytatni, amilyent a férfiaknak. Sőt még ma is vannak olyan kultúrák, ahol így gondolják. Ez ellen emelték fel szavukat amerikai és európai hölgyek, s 1917 óta március 8. a nők napja. Remélem, ti is készültök édesanyá-

toknak, nagymamátoknak, ismerőseiteknek egy kis kedvességgel.

A harmadik megállónk pedig nem más, mint a húsvét. A mi felfogásunk nagyban különbözik a más felekezetek által hirdetett tanításoktól. Éppen ezért fontos, hogy beszéljünk erről és tudjuk, nekünk, unitáriusoknak mit is jelent valójában ez az ünnep. Jézus, nagypénteki halála után testileg nem támadt fel, de tanítványai továbbadták a tőle tanultakat. Éppen ezért, mi a hangsúlyt Jézus tanításának örökkévalóságára helyezzük, nem a testi feltámadásra. Minden alkalommal, amikor egy keresztény ember Jézus útját járja, és tanítása szerint cselekszik, meg-

Színezd ki kedved szerint!

mutatkozik az örökérvényű tan. Amíg egymást szeretni tudjuk, amíg igyekszünk segíteni egymásnak, megbocsátunk egymásnak, addig Jézus tanítása által tovább él, és ilyen értelemben nem halott. Jézus tanított az örökéletről úgy, mint Isten ajándékáról. Az

örökéletbe vetett hitünk pedig egy megnyugtató hit abban, hogy a jó Isten a halál után sem hagy minkre minket, hanem lelkünket tovább vigyázza, még akkor is, ha testünk porrá lesz. Így érthetjük meg a húsvét valódi üzenetét, az örök életet és a 2000 éves jézusi tanítást, amely még ma is él az emberek szívében, csak figyelniük kell rá, és meg kell mutatnunk egymásnak.

Húsvét ünnepéhez csatlakoznak még a néphagyományaink, amelyek közt a locsolás, a hímes tojás festése közzismert.

Az oldalt szerkeszti:
NAGY HENRIETTA

Versek és népdalok szárnyán

2016. február 12. és 14. között a verseket és népdalokat szerető egyesületi ifjak gyűltek össze Kolozsváron a XIX. Versmondó és Népdaléneklő Versenyre. Cikkünk a 21–22. oldalon olvasható.

Asztalos Klára UNOSZ-titkár (Kolozsvár), **Barothi Brigitta** egyetemi hallgató (Kolozsvár), **Demeter Zoltán** egyházközségi jegyző (Barót), **Furu Árpád** építészeti tanácsadó (Kolozsvár), **Gálfalvi Gábor** ny. igazgató (Alsóboldogfalva), **Gáspár Mónika** teol. hallgató (Oklánd–Kolozsvár), **Győrő Dávid** főjegyző (Kolozsvár), **Lázár Szilárd** újságíró (Vargyas), **Nagy-Mátéfi Tímea** lelkész (Énlaka), **Pálffy Anna-Mária** lelkésznő (Szatmárnémeti), **Rácz Norbert** lelkész (Kolozsvár-Belváros), **Szabó Zsolt** teol. hallgató (Homoródalmás–Kolozsvár), **Székely Kinga Réka** lelkész (Homoródszentpéter), **Tófalvi Tamás** lelkész (Székelyszentmihály), **Újvárosi Katalin** lelkész (Székelymuzsna)